Массе а мехкий пролетареш, віашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ШИНАРА, 2 май, 1978 шу. ● № 53 (5875). ● Мах 2 кеп.

СЕЛХАН СОВЕТСКИ МЕХКА МАССЕ А МИІИНГЕ САННА ДУНЕИ ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРЧА КЪАХЬЕГАМХОИ БАРТ-ЦХЬОАГІОН ДИ — ЦХЬОАЛАГІА МАИ ДЕЗДИР НОХЧ-ГІАЛГІАИЧЕНО. ГРОЗНЕ ХИННАЧА КЪАХЬЕГАМХОИ ДЕМОНСТРАЦЕ. ГОРОДАШКА, РАИОНИЯ ЦЕНТРАШКА, ЮРТАШКА ХИННАЧА МИТИНГАША ХЬАХЬЕКХАР КПСС XXV СЪЕЗДА ИСТОРИЧЕСКИ РЕШЕНЕШ КХОАЧАШЪЕ, ПЯТИЛЕТКА КХОАЛАГІЧА ШЕРА ПЛАНАШ КХОАЧАШИ ТІЕХКХОАЧАШИ Е РЕСПУБЛИКА КЪАХЬЕГАМХОИ КИИЧА ХИЛАР, ПАРТЕИ ХАЛКЪЕИ ЙОХАРГЙОАЦА ЦХЬОАГІО.

ВАЙ КХАЧА ГІЕРТА СИЙРДА КХОАНЕ — КОММУНИЗМ

МОСКВЕ ЦІЕЧА МАЙДА ТІА 1 МАЕ ХИННА ДЕМОНСТРАЦИ

Творчески низаш алсамдаьхна, коммунизм бахьан сийлен гІулакхаш даь ЦхьоалагІча майна пачхьабенаб массарел котбуьлаш бола Сийлахь-боккхача Октябра байракх шийна тІа кховзткъа шера лепаш бола Советий Мохк. Біаьстан, къахьегама, машара цІей вай лаьтта деций иттлагІча пятилетка кхоалагІча, ударни шера дахьача къахьегама толамий рапорташ дахьаш.

Цу торжествени Іуйрена вай мехка городашкахь юрташкахь хозийр цІеча байракхашца, транспаранташца, флагашца. Бакъда традици а хинна дІаэтта хиларца массарел а хозагІа — Москван ЦІе майда. Мехка керттера майда кийчъеш хьахьекхад советски нах Маркса, Энгельса, Ленина революционни лехаме тешаме болга. Цар портреташ — ГУМ-а хьалхашка хьалтехача Іалельмате доккхача цІеча кІаде тІа. Сийрдаьнна лепаш я лозунг: «Яхийла марксизм-ленинизм!».

Дегаш гІоздаьнна демонстраце арабаьннаб москвичаш. Цар дегашка — КПСС кулгал а деш дуьне тІа эггара хьалха дегІаена социалистически общество хьалъьча Советски Союзан исторически толамех деш дола доккхал. Из карагІдаьннир СССР Керттерча Законашкен дукха ха йоццаш тІиййцача союзни республикай Конституцешкен дІачІоагІдаь да. Трибунашта хьалхашка хьалъайнъ и союзни республикай байракхаш, Кремлевски пенан тІа ССР Союза пачхьалкхен герба уллув я къаман орнамента дукхача бесашца хозъаь йола цар гербаш. «Яхийла Советски Союза ленински Коммунистически парти — советски обществона кулгалдеши лостам телаши бола низ!» — яздаь ду транспаранта тІа.

Укх дезача дийнахьа Советски халкъо юха а хьахьокх вай мохк коталонгара коталонга бугача Ленина Коммунистически партецара шийн йохаргйоаца цхьоагІо.

Парте XXV-ча съезде чІоагІъяь пятилетка а дІахорча перспектива а йоккха программа, белгалдир новкъоста Л. И. Брежнева ВЛКСМ XVIII-ча съезде къамаьл деш, гІулакх деш я де лерхІача цхьоц хІамана: советски халкъ кхы а дикагІа, кхоздолашагІа, вахар диззагІа долаш дахара, воаш кхача гІертача сийрдача кхоженга — коммунизмага кхы а тешамегІа вай дІахьалхашка дахара. Советски наьха уйлаши деголдалоннаш хьагойташ хозача панно тІарча лозунгаша йоах: «КПСС XXV съезда решенаш кхоачашъергья вай!», «ИттлагІа пятилетка — хаяал хьалха!».

Эффективностен дикалех пятилетка деккараш толаме кхоачашдеча наькъагІара денале программа санна тІаийцар къахьегамхоша КПСС ЦК декабрьски (1977 ш.) Пленума решенеш, СибаргІени Гаьнарча Малхбоален районашка вяха волча хана новкъоста Л. И. Брежнева еина указанеши рекомендацеши. Транспаранташа хьагойт шІаккха а ца хинича тайпара дерригача халкъа социалистически эхьнирка хилар. ЦхьоалагІча квартала план кхоачашъяра итогаша бакьдир парте тІахьехама жоп луш пятилетка кхоалагІа дола шу тІагІертта къахьега шу а хинна дІаэттадга.

ХІама хьекхоллаш къадьетара советски халкъа эш машар. «Машар чІоагІбар — вай пачхьалкхен керттерча дикхарех цаІ», — уж дешаш яздаь да исторически музей хозъьача панно тІа. Паннос хьакхайкаду берригача советски наха хьадехар — нейтронни бомба хьа ма йита, ядерни герза толкамаш ма дайта, герзашка кийчлуга сехдерса совцаде. Советски Союзо тІаегІертта лерргІен дІаькъом ба кхохкам кІаьдбара тІехьара няьк.

Машар эш вай халкъа, машар эш деррига дуьнена. ЦІеча хІада тІа да КПСС ЦК ЦхьоалагІча майна хетадьча тІахьехама дешаш: «Лахадда 1 Май — империализмана духьала, машар, демократи, социализм бахьан къовсам лоаттабеча къахьегамхой дуьнена халкъашта юкъерча берт-

къьоагІон Дй!».

Марш-параде дакъа лоацараша хьалийзача майда юккъе белгала хьагуш да дешаш: «1 Май». Гаргакхочаш латт цІей хьадедла торжествени минута.

Сийлен хьаьшанта йолча трибуна тІа — парте ветеранаш, иттлагІча пятилетке хьалхалаттараш, партийни, советски, общественни организацей, Герзашцарча Низий викалаш, Іилман культуран бовзаш бола деятелаш. Царна уллув доагІол лехьара дукха хьаьший — біаь совгІча мехкий профсоюзни болхлойи организацеша бахкийтараш, цІи хеза бола общественни деятелаш, дуьнен халкъашта юкъера машари доттагІали бахьан къовсам лоаттабераш.

Хьаьший трибуна тІа — Бразильски Компарте ЦК Генеральни секретарь Л. К. Престес, Уругвая Компарте ЦК Хьалхара секретарь Р. Арисменди, кхыча мехкий коммунистически болхлойи партей кулгалхой, кагирхой дуьнен халкъашта юкъерчен къамани организацеи ВЛКСМ XVIII съезде дакъа лоацаш хинна делегаташ. Укхаза иштта — Москве аккредитованни бола дипломатически представительствашта керте латтараш.

Майда массе міинкте Мавзолейгахьа хьахозаш да деташ дола гІоараш, ийна бола «Ура!». Москвичашен столица хьаьшашен чІоагІа, дег тІара моаршал хетт Коммунистически партеи Советски пачхьалкхени кулгалхошка. Мавзолеи центральни трибуна тІа бовл новкъостий **Л. И. Брежнев, Ю. В. Андропов, В. В. Гришин, А. А. Громыко, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, Ф. Д. Кулаков, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, М. А. Суслов, Д. Ф. Устинов, П. Н. Демичев, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев, К. У. Черненко, И. В. Капитонов, В. И. Долгих, Я. П. Рябов, К. В. Русаков.** Укхаза ба цІи хеза бола советски военачальникаш а.

Іуйрийна 10 сахьат. ЦІеча майда тІа ек Кремлевски куранташ, хьахоз традиционни позманойш «Шера да са Даймохк...». Фанфараша хоам бу цІей дІадоладаларах.

Марш-параде дакъа лоацарки мутІарашка лозунг: «Массе а мехкий пролетареш, віашагІкхета!». Декаш да КПСС ЦК ЦхьоалагІча майна хьалхара ТІахьехамаш. Советски наха сийле кхайкаю вай сийлахь-боккха низ, вай байракх йолча пролетарски интернационализмана. «ХІанзарча керттерча кхаь революционни низий — дуьнен тІарча социализма, дуьнен халкъашта юкъерча пролетариатен къаман-кортамукъален боламен низ бола эшалургйоаца союз чІоагІлойла!» яхаш кхайк ЦхьоалагІча мая цІей дездеш бараш.

Деррига прогрессивни адамаша хьалхоац чІоагІа бохаргбоаца машар Іалашбе лерхІача Советски Союза ленински арахьара политика. Вай дахача денешка эггара лоархІаменгІдар, віалла тІехьадаккха йиш йоацар — тІема кхерам дІаяо а иелбар, герзаша кийчлуга сиядар совцаделга. ЦІей дездеча манифестие дакъа лоацараша дуьнен халкъаш тІаьхьех кхохкам кІаьабар кІоаргдара тІехьа къовсам лоаттабе, ядерни герз цІаккха а леладергдоацаш дІадаккха. Дуьнен халкъашка бол ба нейтронни бомба хьаяра хьалда духьалдовла яха тІахьехам.

ЦІеча байракхаш тІа да: «Віаьшерешка яхийла Владимир Ильич Ленина — Коммунистически партии дуьнен тІа эггара хьалхара социалистически пачхьалкхен хьаьбчуне кулгалхочун цІийа гІулакх!» яха дешаш тІадола транспарант. Уж дешаш — кІаране дег чу. Советски халкъаца цхьана шоай цІей санна дездир деррига дуьней къахьегамхой баьчча вар 108 шу дизар социализма мехкий халкъаша, дуьнен халкъашта юкъерча болхлой класса, деррига прогрессивни наха. Советски халкъа — коммунизм хьалхьчуй, деррига дуьнен тІа машар

оттабара тІехьа лерргІа къовсем лоаттабечуя кховзткъа шерарча къахьегамен турпалерча къовсамен Іалаьмате йоккхача итогаша Іалаьмате чІоагІа тешаву ленински идей боккха низ хилара.

Майда юккъе байракхаша хозъяьча сигнала біаргагу доккхий алапаш: «КПСС». Майда тІа боагІарий бе хоахк КПСС ЦК Политбюро членийн портреташ. Советски наха сийле кхайкаю Коммунистически партена — вай обществона кулгалдечен лостам телачен низа, цун лепалерча штаба — Центральни Комитета, цІи хеза бола политически пачхьалкхени деятель, тешаме марксист - ленинец новкъост Л. И. Брежнев керте латтача ЦК Политбюрона.

«Советски Союза Коммунистически парте ленински Центральни Комитета — Сийле!», «Ленина партена — Сийле, сийле, сийле!» — кхайк марш-параде дакъа лоацараш. Майда тІа хьадозаш да дуккхача нахи яха «Ура!».

Пионераша мавзолея трибуна тІа хьадтІа а баьле Коммунистически парте, Советски пачхьалкхен кулгалхошта дІалу зизаш, цІе банташ.

Майда кІаькхаза а хоавю цІеча байракхаша. Гонахьа цІе лента а доаллаш — КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателя Л. И. Брежнева портрет. Леонид Ильича деррига вахар дуззаденна да парте балхаца, советски халкъа турпалерча къахьегамца, дахьен кортамукъален из хозьеш тоаран тІехьа лоттабеча къовсамца. «ТІом цІаккха а хила йиш яц», — «ЗІамига лаьтта» яхача книжка тІарча цу дешаша хьахьокх советски наьха, деррига прогрессивни адамий дег чура уйлаши легоцдаломаши. Деррига дуьнен тІа чІоагІа хьаштдолаш тІайийцар новкъоста Л. И. Брежнева ВЛКСМ XVIII съезде ше даьча къамаьлаца хьалхаьхьа йоккха тІема потенциал йолча пачхьалкхений герзаши терзашцара низаши шоай дикалга а дукхалга а диллача дІахо дегІаоаладелга диззе сонадара тІаерзаяь йола хьадла предложени.

«Яхийла партен халкъен сийлахь-йоккха йохаргйоаца цхьоагІо!» — дек майда тІа.

Шерра доаржадаь лозунг «Яхийла коммунизм!».

Сигала урагІа йолх: «Къахьегам», «Машар», «Май» тІаяздаь йола тайп-тайпара бесаш дола шараш.

ЦІа майда хьалийза чІоагІа тІа боахеш йоагІа цІей дезду демонстрантий колоннаш. Кура леп ордений лентанца хозъяь йола города-турпала Москвах байракх. БоагІаш ба юбилейни шера даьхача толамех КПСС ЦК, СССР-ен РСФСР-ен Министрий Советий, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК дІе байракхаш енача столица коллектива викалаш. Москвах біаь совгІча предприятешта учрежденешта деннад уж доккхий совгІаташ.

Парте XXV съезда решенеш хьдда кхоачашьяра хьакьехьа советски халкъа хьалхашка бехкгоаххаме деххараш оттадаьд КПСС ЦК декабрьски (1977 ш.) Пленумо.

Дегаш айденнеч тІагІерттаи болх бу москвичаша пятилетка кхоалагІча шера. 1978 шера социалистически яхь йоаржаях КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмоши жоп луш, берригача советски наха санна, столица къахьегамхоша лаьрхІа из шу ударни къахьега шу де. ТІайнцал доккхий деххараш, низкъаю йола встречни планаш. Кхо эзарел совгІа болча москвичаша лаьрхІад пятилетка кхаь шера а кхо дукхагІча шерий а заданеш СССР керлача Конституце шу дузача дийнахьа кхоачашье. Из почин шерра хьалльцай берригача мехко. Колоннаша дахьаш дезача цІейна дола рапорташ. Столица промышленносто хьвал хьалха кхоачашъьйе продукци маьхаль яккхарех яздедей лоархІамегІоза дукхагІа тайпаш арахеяарех хьалхара квартала ихаа.

Эффективноста дикали йіара парте лаьца низь — укх варарча пятилетка керттера кхар хинна ца Іеш. ДІахор дукхача шерашка а вай экономически а социальни а дегІадахара хоалам беш йола фактор, советски наьха біарчча поалал кхетам луш хьалхедара программа я. Из программа кхоачаш мишта ю дуьп демонстраце столица йоккхагІа йолча предприяте — И. А. Лихачева цІерагІча завода викалаша. Зиловций дуккхача панноши диаграммашеши дуьп ши шу хьалха ЦхьоалагІа майна хьалхарча деношка завода венача хана новкъоста Л. И. Брежнева деина наказаш кхоачаш мишта ду. Зила коллектива могаргдолаш а я деххарйла а я дуьнен тІарча автомобилаш ерашта карагІдаьннача дикагІа мел долчар дІалеххача тайпара продукци арахеца, аьлар Леонид Ильича. Тахан автозаводцаша доккхал а деш рапорт ду: изделей 70 процента дукхагІа ярах дикала пачхьалкхен Знак йолаш арахеца пятилетка йолаеча денз дикалгІа дахьа гаргга алсамъяьнна къахьегама овсарле.

А. Медведева бригада, тахан цІей дездерий шерагашта болча кузнечни-штамповкий, хьокхамагІа пятилетка кхаь шера задани СССР Конституце зІога кхоачашъяра яхье бааьннаб эзараш халовшаш. Производство эффективность лакхъеча доккха дакъа лоац предприяте новатораша. Цар творчески болх беш торонаш лехар бахьан долаш тІехьарча шерашка ЗИЛ-130 яхача грузовика дозал масседа кілограмм кІезигденнад. Кхоа дукха метала — хІара денна сборочни конвейер тІара араи ма йоалай 700 совгІа грузовик. Завода партийни организаце йоакхо ю хьалхалаттарий опыт віашагІтохарах из дІайовзийтаран. ЗИЛ-е — цхьа эзар гаргга коммунистически къахьегама школа я, цига дешаш тІеха итт эзар совгІа саг а волаш.

Цу тайпарча дешарах хьахуллаш дар дика хоалуш хилар Ерригсоюзни коммунистически субботник хиначча дийнахьа. 6,4 миллион москвичаш хилар цу къахьегама цІейна дакъа лоацаш. 22 апреле болх беш хиначча Москвас итташ миллионаш сомий мехал тайп-тайпара продукци арахийнар. Цуннах дикка доккха дакъа кхоьчча материалех хьадаь да, дукха предприятеш кхоьчча энергоресурсашца болх беш хиннаяь.

Халкъа рузкъа кхоар, бехалах, материалех, доагоех, электроэнергех дикагІа тІайдаяр, кхомбара режим чІоагІъяр — цу парте дІахехачара тІехь-тІехьагІа дукхагІа белгалбоах бригадай, участкий, цехий, заводий тІашлошечара болх. Дас санна халкъа рузкъа хьурмат деча къахьегамхоша чІоагІъю къахьегама, технологически, планови дисциплина.

Мавзолея трибуна хьалхашка гІолла дІабалх Владимир Ильича цІерагІча кхо орден делаеча Московски электромеханически завода викалаш. ЦІа дезача предприяте эмблема тІа латт — пачхьалкхен дикала Знак. Итт шу хьалха мехка эггара хьалха сийлахьа Знак сабаргаш белгалйине электрически электродвигателаш. ХІанз тІалатташ я 56 тайпара электрически машинаш, царех бахххІенна дикала Знак еший. Майна хьалхара къахьегама вахта йолла деношка.

Ильичевцаш — «Дикала пятилеткана — болхлой тешам!» яхача девизагІа яь йолаьраш ба. Демонстрантий мутІарашка — СССР Пачхьалкхен преме лауреатий Н. Амосовай, Н. Кузнецова, Н. Метелкина бригадаш я, царна иийсъяла гІерташ къахьег деррига коллектива. Хьалхалаттараш хьагІадоагІча шера чотагІа болх беш ба. Столица ерригача предприятешка, организацешка сийна деррига доккхий гІулакхаш дІадоладераш-укхаза а коммунисташ ба. Москверча лаьттий организаце мутІарашка миллион гаргга КПСС членаши членала кандидаташи ба. Уж ба пятилетка кхаь шера план СССР Конституце шу дузача денга кхоачашъяра болча патриотически болама. «Болхлой инициатива — инженерни хьалдаша» яхача девизагІа йолча яхь, цецйо шерра хьалдаьнача къахьегама болаташта керте латтараш.

ЦІеча майда тІа юха демонстрантий керда колоннаш. Царех дуккхаеш тІа дахье лепаш да парте Центральни Комитета ЦхьоалагІча майна долча ТІахьехамашкара дешаш: «Коммунисташ, КПСС XXV съезда решенеш кхоачашъяра тІехьа, производства эффективности болха дикали лакхъяра тІехьа деррига халкъо лоаттабеча къовсама авангарде хила!».

Шьера гІа бохаш йоагІа хьалха латтарех йолча москвски предприятей цхьоалагІча пачхьалкхен подшипникови завода, «Красный пролетарий», «Трехгорка», «Серп и молот», заводий, «Большевичка» яхача объединене, цхьоалагІча сахьаташ дела завода колоннаш.

Демонстрантий колоннаш тІа лесталу двуре кІадаш — «Красная роза» яхача столични комбината продукци. Цу хьалхалаттача предприяте ткачихай дукха да даьхенна, Ленина партена дІалувча: Майна хьалхарча къахьегама вахте а эггара комбината коллектив задания совгІа маьхала яккхай 200 эзар сома продукци. Хьалдиза доккха толамаш доахаш къахьегача цуна новкъостал ду «Тахан болх бергда сахьан баьчуа дикагІа, кхоана — таханарчул дикагІа» яхача девизо. Дукха ха йоацаш цхьана болх беш болча новкъосташа даькъала байцар ткачихаш Н. Мироналова, Л. Пилинчук, М. Гуськова. Царех хІаране цу отрасле эггара хьалха лаьрхІа 91 станок-автомата тІа болх бе. Изаал доккхача доазонга кхоачаш къахьегара царна доккха новкъостал даьд КПСС XXV съезда делегата, Социалистически Къахьегама Турпала, СССР Пачхьалкхен преме лауреата В. Бобковас. Опытни ткачиха ше хьокхам а телаш комбинатерча яхье хьалха латт.

ГІа боахаш боагІа цІи дезача «Динамо» завода викалаш. Цу коллектива мехка эггара хьалха кийч а еь бааха юкъе пинхай хІаране шо-шоай къахьегама овсарле лакхъяра йола творчески пленаш. ХІанз аьхал Москве а из мехке гІулакх хьалхоацад яхь біаь совгІа болча промышленни предприятешка. Бакъда электромашиностроителаш карагІдаьннарех кхоачамбаь сецаоацаш. Ер шу доладуш коммунисташа — производстве хьалхалаттараша дІаьдолаш оттаяь заданеш ханал хьалха кхоачашъяра йола яхь дІабоаржабаьб «ХІара болхлочоа — встречни план!» яхача девизагІа бола патриотически болам. Цу болама автораш юкъе ба КПСС XXV съезда делегат шлифовщица Л. Богданова, Социалистически Къахьегама Турпал стерженщица А. Петровичева, ВЛКСМ XVIII съезда делегат обрубщикий бригадир С. Гребенников. Цар дІадоладаьча гІулакхо шерра тІкъамаш хийшад. Ши эзар гаргга болча электромашиностроителаша шоай торонашка а хьежа кхы а доккхагІа деххараш тІайнцад 1978 шерея пятилетка кхаь шерея заданеш ханал хьалха кхоачашъяра. Уж предложенеш кхоачашъяро «Динамо» коллективна торо хуллйтаргья карарча шера планал совгІа 600 эзар сома продукци хьас.

ЦІей дездеча колоннашта юкъе кІезига бац москвичий кьонача тІеьхьен викалаш. Баха, болх бе, къовсам лоаттабе ленински хьехаре, коммунистически хьехаре Іоамабалар — иштта да Советий Мехка сийрда кхоане хьаеш болча кьонабарий керттера лозунг. ЦхьоалагІа май хьатІакхоачаш ВЛКСМ XVIII съездо итог йир коммунизм хьалхьча, КПСС XXV съезда исторически решенеш вахаре кхоачашъяра деррига халкъо лоаттабеча къовсама, иттлагІча пятилетка заданеш кхоачашъелга сихдеча доккха дакъа юкъедехош йолча Ленински комсомола 38 миллионни отряд хьинаре баьча бахха. Советски кагирхоша хьахьокх къонахчал, чІоагІал, Октябра идеалашта тешаме хилар. Кагийча нехен мехкарашен моллагІча а гІулакха юкъе хьу шоай романтизм, къонал.

Къаьстта дика хоалуш хилар из мехка комсомола съезда. ВЛКСМ 60 шу дизара сийна къахьегама вахта йолла хана. ЦхьоалагІча майна хетадьча цхьан транспаранта тІа дуц Лихачева цІерагІча завода къоначча автомобилестроителий шийн тайпарча рапортах. Съезд болх беш йолча деношка СибаргІен Гаьнарча Малхбоален цар дІаяхийтай планал совгІа хьаяь иих бола 180 «ЗИЛ» тІалатташ йола состав. Уж машинаш кхоачаргья Байкало-Амурски магистраль буллаш боалкарашка, таежни лесромхозашка къахьегарашка. Приморьерча лаьтта леладерашка. Хьинаре карадерзаде СибаргІени Гаьнарча Малхбоалени рузкъаш аьнна Леонид Ильич Брежнева баьча тІахьехама шоай къахьегамца жоп а луш столицерча итташ йолча предприятеша дІаухийт шоай продукци дальневосточникашти сибиракашти.

«Сийле хийла производства хьалхалаттарийна новаторийна — эффективности болха дикали лакхъяра тІахьаьчча социалистически яхье хьалхалаттарий!» — из ЦхьоалагІча майна бола КПСС ЦК ТІахьехам бокъо а йолаш боагІа СССР 50 шу дизара цІерагІча автоматически линей завода къахьегама коллектива. Цу предприяте викалий колоннашта тІерча транспаранташтен диаграммашти юкъе къаьстта белгала я пачхьалкхен дикала Знак хьахьокхаш йола эмблема. ЦхьоалагІа май хьатІакхочаш йиллургйоаца событи хилар заводе: укхаза хьаьчча шлифовальни автоматически линена лакхагІа йола аттестацени марка еннай. Цу дакъе цхьаьнха хІама а да белгала долаш. Из линиш хилар вай мехка дикала Знака сийлен эмблема «кІелде» бокъо ешарех шоазткъе итт эзарлагІа тайна мадела. Предприяте коллектива «Дикала дола тешал — проектагара издулера кхачхалца!» яхача девизагІа болча болама инициаторех цаІ и. Болама ваторашa рапорт лу кердача долзонийй хьакъехьа: завода біаь совгІа волча болхлочо дийрдІаІ Советий Мехка Конституце шу дузача денга пятилетка кхаь шера заданеш кхоачашъе.

Наха чуІе деча цІеной макеташ, «Олимпиада-80» сооружений ийса контураш. Уж транспаранташ я столица гІишлонхой колоннаш тІа. Тахан цІейна хетаьча демонстраце баьхкаб уж кердача къахьегама котталонех дола рапорташ а дахьаш.

ХІара шу тІехьагІа хоалуш йоагІа, жилищно - гражданински гІишлош хьалъяра боарамга, диллача дуьнен тІа эггара хьалхара моттиг дІалоацаш йола Москва. ЦхьоалагІа май хьатІакхоачаш эзараш болча москвичашта дІаденнад кердача квартирай дІоагІаш. Царех дуккхаераш кхоалегІча домостроительни комбината коллективо хьаьлъяь я. Іаьта цун балха плошадкаш яда олимпийски юрта, столица кердача районашка — Ясеневе, Къулбехьарча Измайлове, Чертанове. ЦІей дездерий колонне — предприяте дикагІбола болхлой, коммунистически къахьегама ударникаш И. Дехин, А. Тиханов, В. Самохин.

«ГІишлош ю болхлой: шоай ханнахьа хьалъяьхн керда объекташ! ГІарсаш хьалде дика, экономично, хІанзарча технически лардо тІа!» КПСС ЦК ЦхьоалагІча майна долча ТІахьехамашца белгалдаь дола уж деххараш толаме кхоачашду ДСК-3 коллектив. Хьалхарча квартале гІишлонхоша эксплуатаце дІаденнад шовзткъе итт эзар квадратни метр гаргга наха чуІе цІенош — заданел дикка дукхагІа.

Шейга кийчъьина майда тІа гучадовл керда бесаш. Панно тІа хьахьокхаш я «Нива» яха комбайн, из яхьаш боагІа К. А. Тимирязева цІерагІча Московски юртбоахама академе преподавателаши студенташи. Цуя коллектив віашта шоллагІча шера Ерригсоюзни социалистически яхье котало яьккхий. Мехка къаьлагІа ярех йолча юртбоахама вузо дукхагІа теркам тІабохийт Нечерноземьена лаьрхІа специалисташ кийчбара. Укх шера но арахецача вийь сагах кхоь цу зона боахамашка болх бе гІоргва. Академе советски студенташий цхьана дешаш ба шовзткъе итт совгІа долча мехкий викалаш а.

Массе хана а санна тимирязевцашта лала гІолла боагІа Академеца айхха доттагІал а долаш болх беш бола Подмосковьерча колхозийи совхозийи къахьегамхой. Академе преподавателашен студенташен Іилман предложенеш балха юкъейоаллярах шера хиниа эффект совхка 30 миллион сомал тІех яр.

Ала бокъо а йолаш оал столица Октябрьски районах Іилман район я аьле. Цхьан колоннагІа боагІа болхлойи Іилманхой, хІаьта цар творчески контактех хьакъулаш дар дикка хоалуш я да. Кховзткъеи итт совгІча институтен Іилмен учрежденеи промышленни предприятешка цхьана доттагІал леладара хьакъехьа ях біаь гаргга договораш даьд. СССР Іилмай Академе колонне — цун полпредаш. цІи хеза бола Іилманхой ба, цар разработкаша новкъостал ду Іилма практикаи дувзара дешаш толаме къестиде, цунна цхьана мехка хІама хьадеш доли низаш дегІадоаладара кІо а деш. 50 миллион совгІа сом — иштта я дІадахача шера химически физика института Іилманхоша яь экономически эффект. Укхиза къестаю фундаментальни Іилма чоалхаме проблемаш, хьаю промышленноста дукхача доакъошта йола керда лакха эффективни технологически процессаш. ХІаьта физически химе института лабораторешка кийчъяь яьннай алмазаш хьаяра йола керда лакха эффективни метод. Тахан прогрессивни технологи — промышленноста юкъейоаллара стаде кхаьчай.

«Советски Іилмо лоархІ экипажаш хувцаш йола орбитальни станцеш хьаежа саго космосе беш бола магистральни некъ санна» — аьнна яздаь цІейна хетаьча цхьан лозунга тІа.

Боккъонца йола котало хинна дІаэттар саго космос караерзяра дакъе эггара лоархІаменгІа ярех цхьа этап — дукха ха йоацаш 96 ден-буси «Салют-6» — «Союз» яхача комплексо баь никъ. Керда доккха гІулакх карагІдаьннад космически аренашка тохкамаш делга дагІадоаладарен машаре дахара царех пайда эцарец хьакъехьара КПСС XXV съезда решенеш кхоачашъеча космосерча кердача эпопея турпалаш хилар вай мехка викалаши вежарашха йолча чехословаке гражданини. Социалистически содружества мехкаша айхха цхьана леладу гІулакхаш вай планета гомал арадаьнна Вселенне аренашка кхаьчад.

ГІозъьнна чІоагІа екаш я ЦІе майда. Кхотабенна боагІа нах віалла кховчалургбоацаш санна хеталу. ХІара керда колонна — вийна карагІдаьннарий дийнача исторе оагІонаш санна я. Столица болхлой классаца цхьан мугІаре болаш ЦхьоалагІча мая байракхашта кІал боагІа инженерно-технически болхлой, гІулакхера нах, хьехархой, творчески интеллигенце викалаш. Дегаш айденна гІозбаьнна болаш боагІа художникаш, йоазонхой, композитораш, артисташ. «Искусстван къахьегамен союз» — из вахаро ше хьалхадаьккха лозунг цар вахара программа хинна дІаиттад. Халкъаца айхха буззам хилар, социалистически реализма принципашта тешаме хилар, партели халкъали — иштта я культуран искусствин деятелаша шоай балха тІехь ларде луш йола уж йоккхий критереш.

«Советски искусства турпал — къахьегама саг» — иштта тІаяздаь я Доккхача театра викалаша яхьаш йола панно. КІоаргга символично да артисташта лала гІолла «Коммунар» яхача завода болхлой боагІаш хилар. Доккха доттагІал лелаяеш віаши буззам болаш я уж коллективаш.

Партен халкъен йохаргйоацача цхьоагІонна дола къаьмта а дипургдоаца а тешал санна хІама хилар цІейна хетаьча дикна Москверча къахьегамхой викалий демонстраци. Цо цІенкха а хьахьекхар 1978 шера заданеш кхоачаши тІехкхоачаши е, КПСС XXV съезда исторически решенеш кхоачашъеча керда толамаш даха советски нах кийча хилар.

Укх шерарча ЦхьоалагІча мая итогаш йир иттлагІча пятилетка кхоалагІча шера дерригача халкъо леладеча социалистически яхье хьалхарча этапа. КарагІдаьннача толамех рапорт а луш советски халкъо хьахьоккхар КПСС XXV съездо белгалдаьр толаме кхоачашде. КПСС хьалхленца коммунизмага йодача Советски Союза низ машареча, хІама хьакхолаш болча къахьегамца бебабе чІоагІгІа лаьрхІа ше хилар.

ЦІеча майдан тІара репортаж яьраш ТАСС корреспонденташ: Т. АККУРАТОВА, М. ГЕРАСИМОВ, Н. ЛЕОНОВА, Е. МАЙОРОВ, П. РЯБОВ, Р. ШИРИНЯН.

Москва хаза кийчъенна я. (ТАСС фотохроника).

МАШАР, КЪАХЬЕГАМ, МАЙ

ЦХЬОАЛАГlЧА МАЙНА ХЕТАЯЬ ГРОЗНЕ ХИННА КЪАХЬЕГАМХОЙ ДЕМОНСТРАЦИ

Дерригача дуьнен къахьегамхой сийрдача бlаьстан цlейга — 1 Майга дика кийчъеннай Нохч-Гlалгlайчен столица. Лелаш цlена я цlеча байракхашца, лозунгашца, транспаранташца егlа йола Грозне улицаш, майдаш. Юкъ тlара белабенна, безаме ба цlей дезде арабаьнна нах. Укх шерара 1 Май, берригача советски наха санна, цар дезду СССР а РСФСР а Конституцеш тlаэцаро, парте хьайкача нийсача некъа тlа иттлагlча пятилетка заданеш кхоачаш а тlехкхоачаш а яра белгала толамаш дахара дегаш уфъоттадаьча хьалашка.

...Къахьегамхой сийлахь-воккхача баьччин В. И. Ленина цlи лелаю Грозненра майда. Массанахьа — цlе байракхаш, зизаш, «Дехалда 1 Май — империализмана дукхьала, машар, демократи, социализми бахьан къовсам лоттабеча къахьегамхой дуьнен халкъашта юккъерча барт-цхьоагlон Ди!», «Яхьийла Советски Союза ленински Коммунистически парти — советски обществана кулгалдеши лостам теллаши бола низ!» яхен кхьдолеш тlадьекамаш.

Гуйрнйна итт сахьт даьл. Ек Советски Союза Гимн. Эггара хьалха майда тlа боьл оркестро лекхача марша оазана гlа нийсбеш боагlа Грозненски гарнизона бlухой. Царна тlехьа чакхйоал производства ветеранех, социалистически яхье хьалхле лелаерех латташ йола байракхаш яхьарий колонна.

Еррига майди сийрдайоаккха форма тlаюьха оркестр хьалхаьнкха йоагlа республика профтехобразоване училищай колонна гучаьнча. Шлх эзар соьгlа сагах латтиш йолча вай болхлой класси кхоанен колоннага моаршал лу трибуна тlера. «Ура!» — дек майда тlа. Училищашта юкъе хьалха боагlа № 7 йолча профессионально-техническа училища дешархой, хургбола связистеш. Из бокъо царго кхолмай «Ленински комсомола 60 шу дизара ма-доагlа накъагlоргди вай» яхача денизагlа училищашта юкъе къержача социалистически яхье хьалхарча квартала итогех цар хьадера моттиг яккхарца.

Царна тlехьа шаьду-ког доладйоаш чекхбоал хургбола къачак промышленности болхлой, машинашъераш, химикаш, гlишлошъераш. № 4 йолча юкъерча профессионально-техническа училища дешархошна цхьала боагlа вежарашка йолча Вьетнамера бурувлеттерий говзал lомие вайцига баьхка кагирхой.

Тахан шоаш деша баггlашеe а хургболча къонача болхлоша гlулакхаца жоп лу йоккхий сийрда дешера корпусаш, лабораториш хьалъирца шоай йоакхо еча Даьлекия. Цар хlинзе а дика къахьет шоаш практика чакхйоаккхача предприятешка, хьинаре дакъалоцаш технически творчества тайп-тайпара выставкашка.

Города шоаьткъе кхойтта школера итт эзар соьгlа дешархо чекхаьлар демонстрацеe. Городера школай колонна майда тlа хьатlакхоачаш а трибуна тlа байкаш хьаlабаьлар цига латтарашта цlе тlоэдикаш денна кlай байракьаш дукха эгара зlовагlбола дешархой. «Ленин вайца ва», «Яхьийла СССР Конституци!» яхен кхьдолеш лозунгаш яхьаш, зизаш, байракхилгаш лестаеш трибуна йисте чакхбоал дика дена гlерташ, къахьегам безаш хьалкхуьц бола Ленински района школай дешархой. Царна тlехьа йоагlа Заводской, Старопромысловски, Октябрьски районий школаш.

Дуьнен къахьегамхоша аьлха шоай дулхах-цlийх дола цlей доарх! 1 Мах. Цудухьа дахаш санна цу дента беркати тlехьалек ютича гlулакхашца. Дикача догара йолча уйлаца наьзабоагlа вай мехкара нах. Цу даьнне шоай мул баьккхар Нохч-Гlалгlайчен къахьегамхоша. 1978 шера 1 Майна хетадаьча КПСС ЦК Тlахьехиминга жоп луш, шерра яхь я йоаржаьх. Цlей хьетlаккхалехьа хьалха, 28 апреле, республика промышленноста болхлоша рапорт делар иттлагlча пятилетка кхоалагlча шера хьалхарча биъ бутта план кхоачашъяьх, дисача хьаь дийнехьа кхы тlа я 8 миллион сома мехка тайп-тайпара продукци лургйолах. Из дош и сийленца кхоачаш а даь вай сийлахь-воккхача баьчча В. И. Ленина цlи лелаеча Грозне керттерча майдам тlа шоай къахьегамен машарен цlей дезде баьхкача грозненцашта Коммунистически партен Советски правительствон политикона шоаш доарам боацаш мутlахьа болга хьахьекхар. КПСС XXV съезда исторически решенеш кхоачашъяра шоаш низи хьинари кхидерг ца хилорах пlевкха а тешам белар.

Шиъ орден лелача Нохч-Гlалгlай АССР столица къахьегамхошта хьалха йоагlа мехка къаьнагlа йолча мехкдаьтта доахача района сий ла доакийташ хьайоагlача Старопромысловски района къахьегамхой колонна.

— Первомайски моаршал да Майна хьалхарча яхье котало хьинхача Старопромысловски района къахьегамхошка!

— Хьахоз трибуна тlа латтача микрофона чура. — Ура! Ура! — аьлле юха ек майда.

Биъ бетта план 26 апреле кхоачашъа а лийрхlаьул тlех 1162 эзар сома мехка тайп-тайпара промышленни продукци йоахка а карагlдаьннад района.

Байракхаш аьрш боагlачарна тlехьа гучайоал хьалхарча квартала балха итогергlа КПСС райкомен райисполкомен карара кора тела Цlе байракх яьккха а республикански Сийлен улга тlа дlиэзваьь а йола Октябрьски революцеи орден лелаеча «Старогрознефть» НГДУ коллектив. Демонстрантийна ба доахкача рапорташа, плакаташа, лозунгаша мехкдаьттадоахараш лийрхlаьул соьгlа иттлаш тоннаш «Iаьржа дошув» даьккхалга хьахойт, парти, болхлой класс хестаю, пятилетка кхоалагlча шера тlайица социалистически лекхараш ханал хьалха кхоачаньдара шоаш бlу ца къожайки къахьегардолаш хьахьайкаху.

«Трансмаш» завода колоннана хьалха йоагlа прицеп тlехьатесса трактор. Прицепа тlа иэ коллективо из бlаь дола хьаьрlатlа кийчъьяр йола.

Илаьахача хана тlехьаосачарна юкъейолаш хьайоагlар из завод. Хlахта укх шера из районе хьадхалаьттача предприятешца юьлаш я. Из бахьдара кховчам ба цу коллектива балха керттера хьокхамаш хьоалина я. Продукцеиа реализаци ера план 131 процент кхоачашъяй, къахьегама овсархен — 124,7 процент, продукци кийчъеш дlадохийтар 4,9 процент чухьлаьдьлаха. Уж толамаш дахарах КПСС райкомен райисполкомен карара кара тела Цlе байракх Сийлен толмотен еннай завода коллектива.

Иштта дикаша юкъа йиш йолаш я районера еррига промышленни предприятеш. «Тlехьабусараш» боасаш бе бола» яхача ростовчанек болагlа укх тlеххьарча хана тlагlертта бола беш хиннача цар партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацей дlаьшаьш продукци мехкаьлюкхара планех доарлееш йола цхьакха коллектив ца хулга.

Шерра гlа боахаш майдам тlа йола зизашца, плакаташца, лозунгашца кийчъаь йола Старогрозненски бурен тохара балхий управлене колонна. Бурувлеттараш доккхий къахьегама соьгlаташ кийчаь мехкабеннаб бlаьстен эгара дезагlа долча цlейна. Къаьстта беккгоахаме хеташ къахьйегар мож хьалхарча деношка управленера берригаро комсомольцашен кагирхоиен. Из кхетаме хала дац — укх деношка чакхъяьнача ВЛКСМ XVIII съезда делегат а волаш цун балха декъа лоацаш хиннав Старопромысловски района кагирхой иникав, бурувлеттар комсомолец Золотарев Виктор. ВЛКСМ съезда материалашца, цига КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаккхьарча Совета Президиума Председатела моакъоста Леонид Ильич Брежнева даьча къамаьло керда дlа чубоссийбаьб къонабарий дегашка.

Цхьаннен тlехьа шоллагlьар йолаш трибуна хьалхашка гlолла lочакхьовл иттлагlча пятилеткан эффективностен дикален пятилетка яр хуьлба лоаттабеча къовсаме белгала толамаш доахаш хьайоагlа «Электроприбор» завода, Ташкаласки технологически транспорта управлене, «Грознефть» объединене СМУ къахьегамхой. Цар колоннаш хоаьтьай шоаш арахецача продукце тайпаш-хьахойтача макеташа, доккхийча панноша, транспаранташа.

Трибуна тlа латтачарна гонахьа мел барашеч тlоараш детташ тlа, шоай къамах хьадараш а деш, майдан тlа баьна вайцига хlанз къахьегаш бола болгарски гlишлошъераш. Шерра декаш дlахоз «Даха а дахалда, чlоагl а хулда советско-болгарски доттагlало» яха дешаш.

Иза бола тоатол санна В. И. Ленина майда тlа йола Октябрьски района къахьегама коллективай колоннаш.

Оркестро лекхача ашарца гlа боалаш йоагlа Грозненча машинашьъяхой коллективаш.

Царна хьалха йоагlа укх деношка КПСС обкома, НГlАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамота енна йола локомотивни депо коллектив. Сибарегlаш Гlалагlа Малхбоалена районашка вaьа волаш Леонида Ильича Брежнева тайнна увлаланеш рекомендацеш кхоачашъяра шоаш бlубенна къахьегаргдолаш бола хьахойт машинашьъяхоша. Цул тешал деш я цар колонашцара дукха белгалонаш.

Болхаш ба электромеханически завода, горэлектросета, энергоуправлене, электроремонтни завода болхлой. Хоза кийчъяьче цар колоннашкара яьха бе доахкача лозунгаша хоам бу иттлагlча пятилетка кхоалагlча шера заданеш СССР керда Конституца тlайийна шу дизарга — 7 октябре — кхоачашъяра шоаш дог гlийна хилар.

Дог гlоадьенна, бедаш, илли доахаш боагlа «Промавтоматика» lилман-производственни объединене болхлой, гlулакхера нах. Тайп-тайпара бесаш доача шарашца, зизашца, кийчъьеча цар колоннана бlаралежача гуш да укх цlейга уж къаьстта сатуйсаш хинна. 1 Майга кхоачаш цар лаьхача толамаша къаьтга тешал ду «Хlара балха лоша — дикала Знак» яха грозненски химикий болам укхаза чlоагlбенна дlаэттала, «Цlа массенна тlехьа, берригаш цхьаннена тlехьа» яхача денцагlо бола беш а яхаш а йолча коллектива барт-цхьоагlо да тlехьа чlоагlлуш хиларца цун къахьегамхой политически къахьегамен зьмкар дахш йийуш долга. Цунна мера дешха йиш яц до баьча баьха лакха мах а беш укх деношка КПСС обкома, республика Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела Цlе байракх цунна ялар а.

— Моаршал да № 4 йолча мехкх ена завода коллективана! — хьахоз микрофона чура.

Цу завода коллективо укх тlеххьарча дика белгала толамаш даьхад производства эффективности арахецача продукце дикали йоаш, цудухьа хlанз ритмично бола бе ьвнача цу хlанзе дика лард еллай укх шера тlайица социалистически лекхараш кхоачашдара.

Района лакхе йийцача а кхиача а предприятей коллективаша беркате гlулакхаш чакхдаьлла арахецача продукце дикал тоаяра даькъе. Тахан укхаза оагlчахьалкхен дикала Знак йолаш 28 тайпа изделии арахеш. Еррига кийчъеча продукцена юкъе цунга кхоач 11,8 процент е дlадахача шера хинначул 9,1 процент дукхагlа.

Укх тlеххьарча шерашка цlаькха ца хьийгача тайпара ьттуз болаш къахьийгад кагирхоша шера Октябрьски района гlишлошъераша. 1978 шера кхаь бетта итогегlа республике хьалхара моттиг царга я. Капитальни вложенеех пайда эцара план 180 процентах гlишлон-монтажни балхаш дара 139 процентах кхоачашъяй цар. Къаьстта дика къахьийнай СМУ-10, ПМК-1 болхлой. Цудухьа боагlа а боагlаш уж ба тахан республика кулгалхоша трибуна тlара эгара хьалхарчарца даькъала буьйцараш.

Доккхача киижка оагlош санна цаl шоллагlчун когаметта хьувттача районa транспортни, кхачан, увлалланом организацей, учреждений колоннаша цlейна накъабоагlаш шоаш карагlдаьннарех, дегlарlарех дувц. Цар даьгьала ювц СССР а РСФСР а керда Конституцеш, Коммунистически парте ленински къамал политика, дегlаеннача социализмана карагlдаьннараш.

Трибуна тlара моаршал лу майдан тlа баьннача Ленински района къахьегамхошка. Цар колоннаька хьалхашка боагlачар КПСС ЦК Политбюро члений портреташ, социалистически яхь йоаржаярах долча КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо текст тlадола йоккха макет яхь.

Майдан тlа боал Октябрьски революцеи орден лелаеча «Красный молот» завода болхлой. Цар сийна гаьнна дlахозаш дех: «Сийле хийла турпала болхлой класса!» яха дешаш.

Вай мехка меттел доазол дехьарча дукхача пачхьалкхенашка а дика йовзаш я цу коллективо арахеца продукци: цементировочни агрегаташ, бурувлетта насосаш, кхинараш. Цудухьа къаьстта йоакхо ю красномолотовцашна шоай предприяте марка лакха лоаттара, тlайица социалистически лекхараш ханал хьалха кхоачашдара. Цар коллективерча махага дукха тешалаш да предприяте а цун къаьст-къаьстача цехаша а биъ бетта заданеш ханал хьалха кхоачашъярах. Цу даькъе башха-дика хьокхамаш дахарца белгальяьннай укх тlеххьарча хана Брызгунов Николай Ивановича керте латта котельщикий комплексни бригада.

Заводе хlанз къахьегаш ба кхаь поколенех бола нах. Боккхагlчар, къонабарий хьехамчаша, денна терко ю, шоашта когаметта дlа а этта, тешаме даьй революционни, тlема, къахьегама традицеш дlахо хьорга йола тlехьe хьалкхеяра. Хlаьта цу даькъе шоашта карагlдаьннарох хам бе хlаьаш шортта долаш а ба уж. Тахан заводе хьадхалаьттача бригадашца юкъ лаш я Н. Кашира керте латта фонтанни арматура цеха комсомольско-кагирхой бригада. Цар коллективера ва укх деношка чакхъяьнача ВЛКСМ XVIII съезде вахийта хинна токарь Шапкарев Виктор а, 1977 шера Ерригсоюзни Ленински комсомола лауреат йола электросварщица Умалатова Сажи а.

Грозненски ремонтно-механически, экспериментально-механически заводаша, швейни производственни объединене, махкбузен электрически сетей коллективашкарча цlа кийчдаьча макеташа, лозунгаша, сценкаша юхадагайоавийт вай мехка къахьегама исторецара керттера хан-юкъаш.

Района кхачан предприятеш та хьалха йоагlа «Консервплодоовощ» объединене коллектив. Царна тlехь-тlехьа йоагlа Мая хьалхалаьттача яхье хьалхле хьакхачарна юкъе йола шурий комбината коллектив. Болхлоша бе доахкача плакаташа къаьтта тешал ду советски нах кортмукъале, прогресс бахьан къовсам лоаттабеча халкъий оагlув хьаллоацаш болга: «Тхо хьоца да, Чили!», «Африкански континента кортмукъале лед», «Даьклахьа хийла дерригача мехкашкарча коммунистий интернационални барт-цхьоагlо!»

Бlаьсти ше майдам тlа йийча санна хет «Сийле хийла советски кагирхошта!» яха дешаш декача хана цlеча байракхилгашна, зизашца, бос лелача дукхарца кийчбенна боагlача студентий колоннаш майдан тlа кхаьчача. Уж ба Къахьегама Цlеча Байракха орден лелаеча Грозненски мехкдаьтта института, Нохч-Гlалгlай пачхьалкхен университета, дукхача техникумий, училищай дешархой. Парте, Ленина васкеташ, ВЛКСМ XVIII съезда решенеш кхоачашъяра шоаш дlахо йоадача хана бlукъожаберг ца хилара тешам белар цар.

Лаьгlо хьекхача мехо шершаю мейбаь ког лувзаш боагlача Заводской района эгара сийдолашагlа болча боалхлой бе йоахка байракхаш. Цар колоннана тlехьа йоагlа мехкдаьтта чакхдовасн мехкдаьтта химически предприятеш.

Республике шерре дlааьржай ер пятилетка йолалуш СССР 50 шу дизара цlерагlча Грозненски химически завода къахьегамхоша «Хlара балха денна — дикала Знак!» яьнна дlайолаь почин. Цу хана денз даим республике лелаеча социалистическа яхье хьалхара моттигаш йоахаш хьайоагlа из сийдола коллектив.

Цар колоннаша тlагlоала дlахьежача каст-каста кийсу «Пятилетка кхаь шера задани — Конституца тlайица шу дузача денга!», «Эффективностен дикален пятилеткана — болхлой гаранти!» яха лозунгаш. Из декхар шоаште хьалкашка оттадаь къахьегаш ба заводера дукха болхлой, къаьст-къаьста сменаш, бригадаш.

Кура тlа боахаш боагlа района меттел еррига республике а хьалхалаттача коллективашта юкъебаха карагlдаьнна бола ацетонови завода болхлой. Биъ бетта задани порхl да хьалха кхоачашъярах рапорт делар цар коллективо. Хlаьта растворителей цеха «А» сменерча Лосева Тамара Васильевнас кулгалдеча комсомольско-кагирхой бригада укх карарча шера кхозза хьалхара моттиг яьхай заводе. «Цlеча шоаттдаьнахьа» плана соьгlа 2 эзар растворитель кийчъе а ВЛКСМ XVIII съезд хьалхаланехьа биъ бетта програмна кхоачашъе а карагlдаьннад цу къонабарий коллектива. Цу заводе шерра къонсам лоаттабу корма кхоачаш ца ещ цхьаькха болхло, заданех ца доарлeеш цхьаькха цех, смена, бригада ца хилийтара тlехьа.

Дикача соьгlаташца накъабьхкаб 1 Мая цlейна района lилмани проектни институтий болхлой а. 24 апреле биъ бетта план шоай коллективо кхоачашъярах хоам беш дола рапорташ бе доахк «Чечингражданпроект» института колоннанарча наха.

Къахьегама, машара, доттагlала цlей деззара баькха района гlишлошъеча организацей болхлой чlоагlа дегаш гlоздаьнна бар. Республике эгара йоккхагlа йолча Нохч-Гlалгlай гlишлошъеча управлене Ерригсоюзни коммунистически субботник хиннача дийнахьа чакхъяьккхар биъ бетта програмне. Укх шера хьал а я болх бе йолалийтай lалахмате боаккхача доархlаме йола А. Шерипова цlерагlча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводера депарафинизацей даьтташ хьакъестадуй комплекс, Грозненски даьтта доаккхача завода реконструкци яй. Управлене хьалхалетт №№ 1, 7, 11 йола гlишлон-монтажни организацеш, спецСМУ-10, аьшкабетонни конструкцей Грозненски завод. Яхье баьнмарашта юкъе хьалхле Социалистически Къахьегама Турпал Ш. Хаджиев Ю. Никитин керте латтача комплексни бригадашка, Х. Денисултанов С. Шахаеви керте латтача плотникий камещикий коллективашка я.

Цхьаннена тlехьа шоллагlьар йоалаш трибунана хьалхашка гlолла lочакхьоал медицински, торговле, кхачан, коммунальни боахама учреждений колоннаш. Цар къахьегамхоша даькъала доац Коммунистически парте дуьнен халкъашта юкъе тlагlертта чакхйоаха машара политика, Советски Союза къамий доттагlал, дуьнен сийрда кхоане — коммунизм хьаллеш боахкарий деналера гlулакхаш.

Зиза техи латта бlаьсти сийрдаьнча санна хет Грозненски района кхаши хьайбаши леладераш трибунана хьалхашка кхаьчча. Царна хьалха йоагlача вейкаьхен эрсийи къамай дукхарашца кийчъеннача шина йоlо тух-сисхал яхь. Цу сурто цlаькха а дагадохийт городе бахарашта кхат, баьцадаараш, кхийола кхачан продукташ: шура, дулх, фуаш лоаттадеш йола керттера район из хилар.

Района эмблема тlа дlаяздаь да «Кхаь шера план 7 октябре тlаккхоачаш кхоачашьергьа» аьнна. Цу даькъе хlанзле а дика кайоаш хьайоагlа района хьайбаш леладераш. Дlадахача шерен укх карарча шера хьалхарча квартален социалистически яхье котало яккхарах КПСС обкома, НГlАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара теда Цlе байракх еннай районна.

Хьалхарча кхаь бетте шура йоахара задане — 103, дулх — 101, фуаш — 115 процент кхоачашъяь района фермай болхлоша.

Цlей дезде баькхачарна юкъе хьалхарчарца боагlа республикански а Ерригсоюзни а яхье котбала аьттув баьнна «Горячеисточненский», «Атагинский» совхозий къахьегамхой.

Цар демонстрантиишта бе доахкача рапорташа хьагойт экономика тайп-тайпарча дакъошка коллективашта карагlдаьннараш, дlахо йодача хана де дерхlараш.

Района боахамий хоза кийчъяьча колоннашта тlагlолла дlахьежача гуш да боалхлой ахархой союз, ленински къамай доттагlал, къахьегам, Май, машар дестабеш дола лозунгаш, транспаранташ.

«Сийле хийла хьинаре коммунизм хьаьеш йоаллача сийлен колхозни крестьянствана!», «Лаккхагlа йае пятилетка кхоалагlча шера заданеш кхоачашъяра лоаттаеча яхье байракх!» хьоахоз трибуна тlара. — Ура! Ура! Ура! — аьле юха ек ере.

Шиъ сахьата соьгlа хилар В. И. Ленина цlерагlча майда тlа цlей дезду демонстраци.

С. МУТАЛИЕВ,
С. МАЙСИГОВ,
И. ПЛИЕВА суртах.

ЦlЕЙ ДЕЗДЕШ ХИЛАР РЕСПУБЛИКА РАЙОНАШ

НАЗРАНЬ

Гурре а дезз города майда йолчаьа долха паьлаш хьалдезалар къахьегамхой доккха цlей дезде арабаьннача накъархоша.

Цхьоалагlча майна хетаьча [illegible] да тlа хинна 1 Майна хетаяь района къахьегамхой митинг хьайийллар КПСС райкома хьалхарча секретара Г. Г. Самарске. Митинге гулбеннараш цlейца даькъала а бейца цо дош делар райисполкома председатела С. С. Хасиева.

[illegible]

СУНЖА

Орджоникидзевски станицера В. И. Ленина цlерагlча май[illegible]

СОВЕТСКОЕ

[illegible] хьалхарча секретара Ф. У. Тамаева. Цlейца района къахьегамхой даькъала буьйцаш къамаьл дир райисполкома председатела Р. А. Дадаевас.

Цул тlехьагlа района ахархоша, кхыболча къахьегамхоша даьхача толамашта лоаца а [illegible]

УРУС-МАРТАН

[illegible] къамаьл дир КПСС райкома хьалхарча секретара Л. Д. Кагерманова.

Демонстраци чакхъяьнначул тlехьагlа спортивни яхьаш чакхйоахаш, художественни самодеятельностага хьожаш, халхараш деш, иллеш доахаш дlа[illegible]

МАГlАЛБИК

Дlа мел хьежача — махо [illegible]

АЧХОЙ-МАРТАН

[illegible] теркадеш, махко леладеш лозунгаш, транспаранташ, гlадбаха, гlоздаьнна нах. Хоза, дика кийчъяь трибуна. Трибуна тlа ба КПСС горкомен горисполкомен кулгалхой, революце тlема, къахьегама ветеранаш, [illegible]

СОВГIАТАШ ДАЬКЪАЛА ХИЛДА ШУН!

1978 шера 3 апрелерча СССР Лакхехьарча Совета Президиума УказагIа 1977 шера плаии тIаийца социалистически декхараши кхоачашдеча толамаш дахарах Къахьегама Сийлен III степена ордени СССР медалаши еннай СССР духхен шурийн промышленноста Министерства объединеней, предприятей, организацей болхлойн мастерийн йоккхача группана, цу дакъе Нохч-ГIалгIай АССР гIолла:

КЪАХЬЕГАМА СИЙЛЕН III СТЕПЕНА ОРДЕН

Белова Любовь Федоровнина — Грозненски шурий комбината оператора.

«ЗА ТРУДОВУЮ ДОБЛЕСТЬ» ЯХА МЕДАЛЬ

Домаев Саидхьасана — «Росмясомолремстрой» Ростовски треста Грозненски общестроительни дIа-юха лелача механизировании колонна плотника.

«ЗА ТРУДОВОЕ ОТЛИЧИЕ» ЯХА МЕДАЛЬ

Чекуев Ярогн Алиевича — Грозненски дулха комбината болхлочоа.

1978 шера 3 апрелерча СССР Лакхехьарча Совета Президиума УказагIа 1977 шера плани тIаийца социалистически декхараши кхоачашдеча толамаш дахарах Къахьегама Сийлен III степена ордени СССР медалаши еннай потребительски кооперацие объединеней, предприятей, организацей болхлойн мастерийн йоккхача группана, цу дакъе Нохч-ГIалгIай АССР гIолла:

КЪАХЬЕГАМА СИЙЛЕН III СТЕПЕНА ОРДЕН

Чапханов Гайти Махмудовича — «Чечингкоопгранс» автотранспортни объединене Ачхой-Мартановски автоколонна автомобила водителя.

«ЗА ТРУДОВУЮ ДОБЛЕСТЬ» ЯХА МЕДАЛЬ

Клюева Римма Степановнана — Нохч-ГIалгIай потребсоюза производственни комбината упаковщицана.

«ЗА ТРУДОВОЕ ОТЛИЧИЕ» ЯХА МЕДАЛЬ

Яндиева Совбана Тамарека — Сунженски районни потребительски общества столове повара.

1978 шера 5 апрелерча СССР Лакхехьарча Совета Президиума УказагIа 1977 шера плани тIаийца социалистически декхараши кхоачашдеча толамаш дахарах Къахьегама Сийлен III степена ордени СССР медалаши еннай бахача наха бытовой гIулакх деча объединеней, предприятей, организацей болхлойн мастерийн йоккхача группана, цу дакъе Нохч-ГIалгIай АССР гIолла:

КЪАХЬЕГАМА СИЙЛЕН III СТЕПЕНА ОРДЕН

Вортанин Альберт Николаевича — «Чечингремстройбыт» управлене газосварщика.

Дроганова Пелагея Ильиничнана — бахача наха бытовой гIулакх деча Шелковской комбината портнихана.

Тевадян Керлен Геворковича — «Чечингтелерадиобыттехника» производственни объединене радиомеханика.

Тимохина Валентина Николаевнана — «Чечингхимчистка» производственни объединене аппаратчицана.

«ЗА ТРУДОВУЮ ДОБЛЕСТЬ» ЯХА МЕДАЛЬ

Кайкаров Узаира — Грозненски вота гIирс беден тоебечен фабрика мастера.

«ЗА ТРУДОВОЕ ОТЛИЧИЕ» ЯХА МЕДАЛЬ

Гаваркоева АртагIа Халимата — бахача наха бытовой гIулакх деча Сунженски комбината закройщицана.

1978 шера 6 апрелерча СССР Лакхехьарча Совета Президиума УказагIа 1977 шера плани тIаийца социалистически декхараши кхоачашдеча толамаш дахарах Къахьегама Сийлен III степена ордени СССР медалаши еннай СССР энергетики электрификацеи Министерства объединеней, предприятей, организацей болхлойн мастерийн йоккхача группана, цу дакъе Нохч-ГIалгIай АССР гIолла:

КЪАХЬЕГАМА СИЙЛЕН III СТЕПЕНА ОРДЕН

Вансович Раиса Андреевнана — № 2 йолча ТЭЦ машиниста-обходчика.

Иванов Степан Петровича — Малхбузехьарча электросетий электромонтера.

Каримов Михаила — Малхбоалерча электросетий электромонтера.

Плотников Дмитрий Даниловича — вIашагIтехача Грозненски ТЭЦ слесара.

«ЗА ТРУДОВУЮ ДОБЛЕСТЬ» ЯХА МЕДАЛЬ

Хамзатханов Владимир Вахаевича — № 2 йолча ТЭЦ-а электрослесара.

1978 шера 3 апрелерча СССР Лакхехьарча Совета Президиума УказагIа 1977 шера плани тIаийца социалистически декхараши кхоачашдеча толамаш дахарах Къахьегама Сийлен III степена ордени СССР медалаши еннай СССР ягача промышленноста министерства объединеней, предприятей, организацей болхлойн мастерийн йоккхача группана, цу дакъе Нохч-ГIалгIай АССР-е гIолла:

КЪАХЬЕГАМА СИЙЛЕН III СТЕПЕНА ОРДЕН

Астемирова Кураза Фаткмана — Грозненски производственни швейни объединене швея-мотористкана.

Ламаш Лилия Валентиновнана — Грозненски производственни объединене швея-мотористкана.

Суворова Татьяна Васильевнана — Грозненски производственни швейни объединене швея-мотористкана.

Эльмурзаева Нина Белалаевнана — Грозненски производственни объединене № 1 йолча филиала швея-мотористкана.

«ЗА ТРУДОВУЮ ДОБЛЕСТЬ» ЯХА МЕДАЛЬ

Богатырева Мухарбика Зайнала — Назрановски трикотажни фабрика швея-мотористкана.

Мелкумян Кнарик Ахоповнана — Грозненски производственни швейни объединене гладильщицана.

«ЗА ТРУДОВОЕ ОТЛИЧИЕ» ЯХА МЕДАЛЬ

Алиев Мурщиза Лабазановича — Грозненски производственни швейни объединене слесара.

Чиллаева Лидия Османовнана — Назрановски трикотажни фабрика швея-мотористкана.

1978 шера 11 апрелерча СССР Лакхехьарча Совета Президиума УказагIа 1977 шера плани тIаийца социалистически декхараши кхоачашдеча толамаш дахарах Къахьегама Сийлен III степена ордени СССР медалаши еннай жилищно-коммунальни бoахама объединеней, предприятей, организацей болхлойн мастерийн йоккхача группана, цу дакъе Нохч-ГIалгIай АССР гIолла:

КЪАХЬЕГАМА СИЙЛЕН III СТЕПЕНА ОРДЕН

Арсамаков Солхате ИбрахIина — электрически сетей Грозненски предприяте электромонтера.

Бурцев Александр Дмитриевича — город цIеньеча Грозненски спецавтопредприяте автомобила водителя.

Воронов Юрий Алексеевича — Грозненски трамвайно-троллейбусни управлене мастера.

Орсаханов Алик Абухамидовича — «Чечингремстрой» треста гIишлошъеча механизаци яра управлене экскаватора машиниста.

Сущенко Валерий Алексеевича — РСФСР-а жилищно-коммунальни бoахама Министерства Грозненски экспериментально-механически завода фрезеровщика.

Темирбулатов Анатолий Мелиджановича — «Чечингтазстрой» треста специализированни гIишлои-монтажни управлене слесара-монтажника.

Чуйкова Таисия Андреевнана — «Грозгоргаз» треста слесара.

«ЗА ТРУДОВУЮ ДОБЛЕСТЬ» ЯХА МЕДАЛЬ

Редьков Валентин Сидоровича — «Гудермесмежрайгаз» треста газоэлектросварщика.

Хучаева Зинаида Гайдаевнана — Грозненски горжилуправлене № 3 йолча домоуправлене штукатура-маляра.

«ЗА ТРУДОВОЕ ОТЛИЧИЕ» ЯХА МЕДАЛЬ

Шампова Тумишана — «Чечингремстрой» треста Гудермесски ремонтно-гIишлои управлене штукатура-маляра.

Николай Владимирович Никитин 1944 шера Азербайджански ССР-е школа чакхъьякха вальча Грозненски объединении авиаотряде болх бе хьежавир. АН-2 яхача самолета тIа пилота командир а волаш болх бир цо. Цхьабакъда самолета штурвал, кьоначарта дIаяле еза хьатIаккхьчар.

Николай Владимирович къоначарна ше Iоаль опыт дIа а луш пилотанга хьеха волавелар. ХIана из лечни состав Iомаяра инструктор ва. Никитин Сийлахь-боккхача Дай-мехка гIема доакъашхо ва. ХIаьта авиаотряда вахаре доккха дакъ лоац цо, летни отряда парторганизаце секретарь а ва из. Даьхено дуккхаза совгIаташца белгалдаьккхад Николай Владимировича тIем тIа а балха тIа а кароаIдеш дика гIулакхаш.

СУРТА ТIА: инструктор Никитин Николай Владимирович.

А. КЫЧИКОВА сурт.

Соахка укх шера хьалхарча квартале баьча балха итог яра, дикагIбарий балха опыт шерра дIайовзийтара вIашагIтеха района хьайбаш леладерий совещани хилар укх денoшка МагIалбие.

Цига баьхкача нахага моахал а хоттадш совещани хьайийлар КПСС МагIалбика горкома хьалхарча секретара П. Г. Кашеева. Цо дийцар

ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕРАШ ДАГАБУВЛ

соахкен укх шера дIабахеча кхаь беттен района хьайбаш леладераша баьча балхах.

Дега товм бен да, — аьлар цо, — соахка вай района дукхача хьайбаш леладераштa карагIдиймараш. Иштта, 1976 шера хинначул хIара Iаттагара 300 килограмм дукхагIа шура яккха вIаштIехьдаьхар фермай болхлой. ХIара Iаттагара кхо эзарнел совгIа шура яьккхараш тIакхийттаб. ХIаьта укх шера цу цифрега кхача социалистически декхар тIаийцад 12 доарка.

Толамашца цхьаьне цхьацца кхоачамбоацараш а нийсденад. Керттера дакъе уж йолча торонех пайда оа эцарца дувзадеша да. КхоачамбоацарашдIадахара оаргагIбовла беза боахамий хулалхой, специалисташ, аьлар цо. Кашеева.

Къамаьл де доаш лу МагIалбика госпеположома председателя З. А. Яндиевайна. Совещане дакъа лаца баьхкараш даькъала а бийна, дикагIболча хьайбаш леладераштa совгIаташ теля йоалаву из.

Эггара хьалха хьатIаех социалистически яхье котало яьккха доарка Ленина, Къахьегама Сийлен III-ча степена орденаш лелаю Картоева Iабидат. ТIаийца хиннача социалистически декхарел совгIа 704 йолаш хIара Iаттагара 3704 килограмм шура яьккхар цо соахка.

«1977 шера чемпион» аьнна леята а хьоарчаяни мок бола совгIат хьаийцачул тIехьагIа цо йоах:

— Аз доаш лу укх шера хIара Iаттагара 4000 килограммал кIезигагIа йоацаш шура а йоаккхаш, цхьа шера аьлл кхоачашъе.

ШоллагIа хьатIаех «Кавказ» яхача комсий совхоза доярка Исаева Шура. Соахка яхье шоллагIа моттиг а йоаккхаш хIара Iаттагара 3119 килограмм шура яьккхар цо. Совещане цо доаш делар укх шера хIара Iаттагара 3800 килограмм шура якха.

Хьокхаога диллача Исаевайл дукха тIехьайнсаьзар «Ингушский» комсий совхоза доярка Коригова Банати а. Цо 3092 килограмм шура яьккхар хIара Iаттагара.

— Укх шера хIара Iаттагара 3200 килограмм шура якха лаьрхIад аз, йоах доярка.

Банатеца цхьана болх беш я соахка хIара Iаттагара кхо эзар килограмм совгIа шура яьккха доярка Евлоева Либихан.

— ХIара Iаттагара 3000 килограмм шура якха, доаш лу аз, — аьлар цо совещание баьхкачашка.

Даьхача толамашца даькъала а бувцаш совещане цIераш яьхар цкъа дакхарех дика лоархIабеш хьабоагIача кхача доаркий а. Уж ба «Луч» яхача совхозера. Н. Мамерова, З. Коттоева, «Малгобекский» совхозера Н. Пошхоева, «Кавказ» яхача совхозера З. Исаева, кхыбараш.

«Хьайбаш толамца Iеаар дакар, продукци дукхагIа яккхар, цун дикал лакхъяр, хьайбаш кхъера ца дувлийтар дукха шерагIа йоаржае социалистически яхь», аьнна кхайкарал дир совещане дакъа лоацаш хинначар района беррагача хьайбаш леладераша.

Б. ЧЕРБИЖЕВ.

Хьувеш дукхагIа кхебе йиш хулийтача торонех цаI я юрта боахама культураштa зе деш йолча садоалача хIамашца. ЙоархIаща къовсам лоаттабар. Цу хьакъехьа соахка оаха йоакхо аьнд аьнна ала йиш яц. Цхьаьна балхаш даьд. ХIаьта а уж балхаш лаьрхIа йолча программата хьежжа шиь ханнахьа чакхдахадар, доьхажахмикаташ ца таьар, эшаш бола гIирс ца хилар бахьан долаш. Из тайпа кхоачамбоацараш кхы нийслургдоацаш гIулакх вIаштIехьдаьккхад укх шера. Колхоза правлене, паркома социамагIа зене йолча садоаллача хIамашца, йоархIашца къовсам лоаттабара лаьрхIа звено вIашагIъеллай боахаме. Звенона керте оттаваьа балха йоккха

ДИКАГIА ПАЙДА ЭЦАРГБА ТОРОНЕХ

опыт йола механизатор Ханилов Юрий. Цу звено доалахьа йиъ трактор, дIайийнача хIамашта дохьажахмикаташ тохаш йола тайп-тайпара эгрегаташ, цхьбола хилаза баргбоаца гIирс ба.

ХIанзле цхьаьна балхаш чакхдаьхад цу звеноo. Иштта, зене йолча садоаллача хIамашта духьала шоаза доххаж техад сомий беша, дукха хIама ца эшаш 500 гектар моттиг дIалоацача люцерна. ХIанз «кильдь» яхача лазара духьала бордоеки коачал тоаш ба уж комеий кIотаргашта.

Дохьажа коачал кийчьяра лаьрхIа вIаштIехьаьккха эстакада я. Цига кулгаллеш ва доххажахмикаташ дика йовзаш я уж кийчъеш де дезар дика кхетамеш а бола Бабак Василий.

Доххажахмикаташ тоха еза ха тIаккхьачача из болх мухула сихагIа чакхбаккхар дукха звенона кхы тIа а нах, техника лу. Масала хьатIаккхьачар афитомоуса ядаш люцерна худача лазара духьала обработка е еза ха. Из болх сихагIа чакхбаккхийтара доакъар Iалашдеш йолча кхоалагIча мехотряда начальника Сиркиева Иваца доххаж дIа-хьа доаржадеш йола установка а йолаш ши трактор елар звенона. Цу гIулакхо йиш хилийтар звенона 1246 гектара тIа йолча баьцаш луста 12 процентах латта гексохлоран дить дийнахьа теха яккха. ХIаьта из болх беш 7—10 ди доадора хьалха.

ЛаьрхIа вIашагIъеллача звенол совгIа юрта боахама культураштa зене йолча хIамашца къовсам духхьал мехотрядаша шоаш а лоаттабу, наькъа, каналий йистошка, кхыча моттигашка тIаяьнача йоархIашта оасар деш.

Укх бIаьста хIанзле дукха балхаш даьд каналий, наькъий, сомий, комсий беший йистошкара йоархIаш йоагаеш, уж йоаара макхаш доахаш, культиваци еш.

Юрта боахама культураштa зене йолча хIамашта духьала къовсам лоаттабеш лола балхаш лоа диллалца дергдолаш программа оттаьй боахаме.

ИттлагIча пятилетка ер кхоалагIа дар, лаьттен хьайбаши леладара лакха культура йола шу де лаьрхIад тха боахама къахьегамхоша.

И. КУЦЕНКО,

Шелковской района Къахьегама ЦIена Байракха орден лелаеча «Путь к коммунизму» колхоза агроном-агротехник.

ДИКАГIЙОЛА ОПЫТ — МАССАНЕНА

БОЛХ КХЕТАМЦА вIаштIехьбаьккхача

Укх тIеххьарча шерашка валоеш продукци арахецарех товарин продукци маьхала яккхаран паччахьалкхен плани тIаийца социалистически декхараши хедданза кхоачаш ца деш хиларал совгIа дерригa технико - экономически хьокхамаш эсала хиларца белгалъяьна яр Нохч - ГIалгIай гIишлошъеча управленена чуйоагIа Грозненски аьшкбетона конструкцей завода коллектив. Цкъа шу дIадоадар цуна бIаьш эзараш сомий маьхя паччахьалкхен декхар тIа ца дусаши итташ эзараш сомий цо эе ца деши. Кийчьача продукцена юкъе брак йолаш яр я дукха хулар. Цунца дувзаденна болхлоша яйду алапи кIезига дар. Цудухьа укхаза къахьегаш бараш каст-каста балхара дIа-хьа бувлаш хувалуш, къахьегамен производственни дисциплина телхаеш моттигаш нийслора. Иштта хувцалуш бар предприятера, цун цехашкара кулгалхой а.

Иштта хьал тIа йолча предприятена кулгалде хьожавир Атиев Микаил Исмаиловича. Цхьа бахьан доацаш дацар укхаза Атиев кулгалде хьожавар а. Из санна тIехьаюсаш хиннача массехк предприяте болх цIенкхоштта тоабь хиларах дика воввзаш вар Микаил Исмаилович Нохч-ГIалгIай гIишлошъеча управлене кулгалхошта.

Дукха говргаш шоана предприяте болх тоабе вена керда кулгалхо яхараш а нийсбелар. Царна хетар ца хилийтара, управлене кулгалхой шийх бенна тешам ца боабе чIоагIо йир цо. МугIарерча болхлошкара инженерно - технически болхлошка кхаччалца бараща хIара цехе е производственни участке юкъара собранеш а еш дагаваьлар Микаил Исмаилович. Иштта дагаваьлар общественни организацешта керте латтараша. Цар массане дувцачун хIоарга анализ а е техкар предприяти тIехьаюсаш хилара керттера бахьанаш.

Завода коллективна болх боагIIча боарамагIа дIа ма бохийтача бахьанех керттердар дар болхлой кадраши специалисташ ца тоьаш хилар. Къахьегама дисциплина чIоагIа во хилар, социалистически яхь лелаю алийта кепа мара укхаза лелаеш ца хилар, болхлошта шоашта хьалхашка латта декхараш малагIаш да ца хар.

Уж кхоачамбоацараш дIадахара Микаил Исмаиловича общественни организацешца оарцагIъяьккхар предприяте коллектив, цунна шоашкара эша новкъостал а деш. Болх тоабелга дIадоладир специалисташ — кадраш йоагI-йоагIача дIаннисъярца. Масала, шоллагIчей кхоалагIчей аьшкбетона изделей цехашка кулгалде хьожабир цига къахьегаш хиина лакхера образовани йола Ибрагимов Мусса Ахметович, Устарханов Муса Ахметович, асфальто-бетонии неха коллективана кулгалде хьожавир Янгульбаев Роман Хусейнович. Юкъера звенош

чIоагIйир керда мастераш, механикаш, бригадираш, кхыбараш а хьожабеш. Къахьегамен производственни дисциплина телхаераща, брак ерашца ляра къовсам а лоаттабеш, болхлошта юкъера социалистически яхь кхетамца вIаштIехьаьккхар. Хьалхашка латта декхараш массанена дIа а довзийташ, хIарангара доагIар хьадеха доладир.

Хьалха дIадахача шерашка беррига кранови боахам гIишлошта механизаци яра управлене хара бар. Заводе хьахьожаьча болх беш хиннача а ца хиннача а кранех ахча текха делаш хулар предприяте коллектив. Дукха ха йоацаш ший баланса тIа хьатIаийцар заводо 17 башенни кран. ХIара дийнахьа царех хIаране беча балха учет лелае йолаьй. Башеннн кранашта ремонт яра йола бригада вIашагIъеллай ремонтно - механически цехе. Ер шу чакхдалалехьа цу кранаша предприяте коллективана 130 эзар сом пайда бергба.

Заводера продукци гIишлошъеча дIакхухьеш я «Чечингстройтранс» производственни объединевера автомашинаш. ДIадахача шерашка гаьнагIа ядача районашка мухь кийца бахе гIерташ хулар водителаш, хIана аьлча цига ях тонн-километраш эцаш дола алапи дуккагIа хулар. Уж моттигаш къувса а къувсаш цар болх а лерттIа дIабодадар. ХIанз объединене кулгалхошца дийца а дийца заводо коллективо вIашагIъеллай бригадни подрядагIа къахьегардолен алапи яйдергдолен водителий бригада. Из духьашка вай республике транспортникашей гIишлонхошей юкъедоаладаь кердадар да. Цох доккха беркат даьлар. Водителий алапи дикка лакхделар, гIишлошъеча дIакхухьа материалаш я дукха дуккагIа хилар. ДIадахача шерашка хIара дени буси заводера дIайохийташ хиина гIишлои материалаш 170—200 кубически метр хиннаяле, хIанз уж хул 315—340 кубически метр.

Иштта ший къахьегам вIаштIехьа а баьккха ший болх тоабаьча завода коллективо доаха къахьегама толамаш тIа-тIа дикагIа хулаш доагIа. ДIадахача шера дерригача технико - экономически хьокхамий план кхоачаш а ь цо хьайир поощрене фонд. Цун чотах, укх тIеххьарча иттех шера деппа доаца, кхойттлагIа алапи делар завода болхлошта.

Кхы а дикагIа къахьегама толамаш доахаш дIадоладаьд цар иттлагIча пятилетка кхоалагIа шу а. Продукци маьхала яккхара хьалхарча квартала план 109,3 процент кхоачашъяьй, заданел совгIа маьхала яьккхай 91 эзар сома маьхя продукци. Валови продукци арахецара, паччахьалкхен план 110,8 процент кхоачашъяьй, планагIа лаьрхIачул совгIа арахийцай 216 эзар сом мах бола тайп-тайпара продукци. Соахка хьалхарча квартале арахийцачул 23,6 процент дуккагIа арахийцай укх шера цу юкъа. Столярни изделеи арахецара план 131 процент кхоачаш а еш, заданел совгIа эзар гаргга квадратни метр из продукци арахийцай завода коллективо. Къахьегама овсаре лаккхьера план 113,6 процент кхоачаш а еш, соахкарчул 19 процент лакхъяьй цо. Паччахьалкхена 117 эзар сом пайда а беш, цох планал совгIа баьр 17 эзар сом да. Иштта тIеххкхоачашъяьй завода коллективо дерригача технико - экономически хьокхамий биъ бетта план а.

Овсара къахьегарах кхоачамбаь Iаь завода болхлой. Цар хадданза къовсам лоаттабу кхомбаран хьурмат даран тIехьа, арахеца продукци могтта дикагIа хилийтара. Цу дакъе а дика хаьньнай цар. Укхаза ара мел хецача продукцех 92 процент я цхьоалагIчей шоллагIчей категорех арахецара аттестаци я я. Бетон кийчъеча пластифицирующи добавкаш етт, из торо хулийт дукха цемент хое. Цудухьа хьалхарча квартале баь пайда 30 эзар сом хилар. Завода юкъейоаллаьй арматура кийчъеча цхьаккха тайпа отход ца хилийтара йола технологи. Отходаш вIашагIа а хетташ закладни оатхалаш хьаю. Цо вIаштIехьдоалийт дукха металл кходе. Масала хьалхарча квартале кходир 150 тоннага кхочаш дола металл.

Уж къахьегамо толамаш доахача дизза дакъе лаьнад «ТIехьабусараш боахаш бе болх» яхача ростовчаний инициативагIа къахьегача заводерча барзIе а цеха коллективо. Царех цхьаккха яц укх шера паччахьалкхен плани тIаийца декхараши тIеххкхоачаш ца деш. ХIара сменагIа нормаш 125 — 130 процент кхоачаш а еш, яхье хьалха латташ хиларца белгалъяьна а Дакаев Алал, Рожок Алексей, Прокофьев Василий керте латта бригадаш, кхыбараш.

Завода коллективо доаш къахьегама толамаш кхы а дикагIа хила йиш яр нагахьа санна пун балха тIа цхьадола кхоачамбоацараш хилоншна ца нийслора. Нагахьа цех яц заводе сварщикаш, арматурщикаш, формовщикаш, станочникаш, кхыча професех бола болхлой дукха эшаш боаш. Завода коллектива болх ритмично дIабахийтара чIоагIа Iаткъаш да аьшкбетон хьаеча эша металл кхоачамбоаллаш ца хилар. Хьалхарча квартале эшаш хиина металл 1612 тонн долча цига хьаккхьчар 1320 тонн металл мара хилаза. Хьалхарча квартале предприяте болхлоша арахийцар 1175 тайп-тайпара йола конструкцеш. Изделей иштта дукха номенклатура йоллашехьа эргаьккха тоаиц аьшкбетона изделеш арахецара производствоа технологи. Цу гIулакхе бола бехктохкам тIалатт Нохч-ГIалгIай гIишлошъеча управленена, проектни институташта.

Б. КОСТОЕВ.

МОСКВА. Южный яхача порта болхлоша стелица машиннаькъахошцеи автомобилисташцеи, ленинградцеша дIадоладаь гIулакх цхьана хьал а лоацаш КПСС ЦК «Морякий, машиннаькъахой, автомобилистий, хие портий болхлой къахьегама тIагIолла вIаши барта болаш ленинградски транспортни узле цхьана болх бара хьакъехьарча» социмга хьежжа болх тоабара де дезараш белгалдаьд.

Южный яхача порта коллектив Российски Федераце пятилетка кхоалагIча шера навигаци дIайолаяра дика кийча е веша йоаржаьча яхья инициатор я. Цо хадал хьалха кийчдаьд кемаш, мухь тIаботташ тIера Iобоаккхаши йола техника, портови боахам, из бахьан долаш дикха сихагIа навигаци йолаьй цо.

Укх шера портовикаша доккхий социалистически декхараш тIаийцад шоашта: шера планал совгIа 25 эзар тонн мухьаш дIадахьеи 50 эзар тонн мухь кийчбеш, пятилетка кхаь шера мухь дIабахьара задани 7-ча октябрга — СССР керда ца Конституце шу дуза деша кхоачашъе.

СУРТАШ ТIА: 1) Йердехьара кьттехьа: «Речной-75» яхача теплохода комсомольско-кагирской экипажа капитан коммунист Белов Михаил, комсомольцаш: рулевой — моторист Смирнов Николай, матрос Стругов Геннадий, хьалхара штурман Папов Дмитрий. Кагирской экипажо порте эггара хьалхарбаращца хапал хьалха кийчдаь теплоход. ВЛКСМ XVIII съездей Ленински комсомола 60 шу дизарех сийна къахьегама вахте а этта теплохода коллективо лаьрхIад пятилетка кхаь шера йола шоай план 7-ча октябре кхоачашъе.

2) Южный-2 яхача порте дIайолаеннай навигаци.

В. СОБОЛЕВА сурташ.

Социалистически интеграцех хьахулараш

ЛАКХАЧА ХЬУВКЪАМГА ДОЛХА НАЬКЪАШ

1973 шера Москве кулгаш яздаьдар СЭВ членаш долча мехкашта юкъерча селекцеи гIи леладарей теоретически ларрдаши керда методаши цхьана оттаярах йолча соглашенеа. Цу дакъера координационни центр лаьрхIаяр Одессера Ерригсоюзни селекционно - генетически институт.

Одесски институто Iилмахой низашца гулъяьй юртбоахама культурай 3000 гаргтарча образецех латта гина фонда коллекци. Цунца да эзар совгIаца сортех дола гурахьа дуви долеи 516 сортех дола бIаьсти дуви долеи кIаш, 410 сортех бола гурахьа буви 375 сортех бола бIаьсти буви мукх, иштта 34 сортагIара тритикале (кIиши рожей гибрид). Укхаза чIоагIа теркам тIабахийта зув опыт еш йолча образецай биологически дикакелаш. Царех дикагIдола тайпаш СЭВ членаш долча мехкашта хьежаду вIаши нийсдеш тохкамаш дара.

ДIадахача шера СЭВ членаш йолча паччахьалкхений экспериментальни участкашка тохкама объекташ лоархIаш яр 35 перспективни форма (хургдолча сортий). Укхаза экологически тарлуш хиларцеи хьувкъам дайм хувца ца луш хиларцеи гучадаьлар цхьаццайолча участкашка гектара тIара 83 центнер йолаш дола, болгарски селекционерашa леладаь Калиакра — 2 яха гурахьа дувча кIина сорт, иштта ГДР-реи ЧССР-реи цхьаццадола сорташ.

Цхьана деча тохкамий программа доазонаш тIа-тIа шерлуш латт. Нагахьа санна хьалхарча юкъенагIа уж проблемаш леласи 14 Iилма учреждени хиннияле, хIанз уж 69 кхаьчай.

ДIадаха шу чакхдолаш ГДР вака волаш со хилар царех цхьание чу — Германски Демократически Республика юртбоахама Iилмай Академе бошцеигIай селекцие институте (Гюстров яхача города юкхе). Института директора профессора Арно Викела дийцар теплицай майдаш шеръяр, маьхка злакий дикая лакхъяр санна йола проблемаш къестаеча ше керте латтача коллективо даьхача толамех.

Новкъоста Винкела хьоьйцир хаоттама хувцамашта лухьалъотта низ бола сорташ кийчдара проблема.

—Канаш катлуш хилар бахьан дIадахача аьхкий къаьстта воча хьала тIа хилар тха гурахьа буа мукх — аьлар цо — Iодикжар гурахьа дув рожь. Цудухьа къаьстта теркам тIабохийт оаха цу культурай эгтара чIоагIагIа дола а иштта лоаца мергIилг дола а сорташ кийчдара. Цхьабакъда уж декхараш кхоачашдара массехк шера эффективно низаш вIашагIтоха дезаргда паччахьалкхений — партнерий.

Профессора Винкела чIоагIа раьза волаш дийцар ГДР Iилмахоша контакташ лелаеча Белорусcерча земледеле Iилма-тохкама институте, Украинерча В. Юрьева цIерагIча растениеводства, селекце, генетика Iилма - тохкама институте балхаш деш болча советски Iилмахоех. Цхьана къахьегарах доккха беркат доаь. Укх шера дIаккхайкадергда, масала, белорусски коллегашца цхьана кийчдаь рожа керда сорт.

Толамца дегIадоагIа тайп-тайпарча юртбоахама культураштa вIаши хувцаш районировани елга. 50-чеи 60-чеи шерашке а дика дIатайнад социалистически доттагIлеи мехкий кхашка «безостая», «мироновская» яха советски кIина тайпаши «передовик» яха гидуарги. ХIаьта тIеххьарча хане вай цхьаццайолча республикашка йоккхагIа хулаш латт «надаьи» «эльгинаи» (ГДР), «вальтицки» (ЧССР)» яха бIаьсти був мукх, «хоентурмар» (ГДР) яха гурахьа був мукх санна йолча социалистически мехкашкара хьахехьача культурай тайпаш дайна майдаш.

Дукхьяа дIахахача шера хьадеиад Советски Союзе вай доттагIий юртбоахама культурай 127 сорти гибриди. Вай аргIина всларий мехка вай дIадахьийтад советски селекци 431 сорт. 4,7 миллион гектара тIа я вай мехка СЭВ членаш йолча социалистически паччахьалкхенашкара дIаккхехьа культураш. ХIаьта цу мехкашка я советски сортах дола фу а тоссаш дIайийна 8 миллион гектар.

Агроинтеграце торе хулийт СЭВ членаш долча мехкий юртбоахама культурай перспективни сорташ кийчдара ха а ерастена а кийа.

Владимир ГОРДЕЕВ, (АПН).

Доазол дехьара

КУБИНСКИ КХАЛСАГ ТАХАН

Революци хинначул тIехьагIарча 18 шера кхалнаьха социально-политически хьал хувца мишта деннад, Куба Республике социализм хьалъечар лоацача дакъах Гаванерча АПН корреспондента В. Спасске дехарах дувц Куба Коммунистически парте члена, кубински кхалнаьха Къамак федераци председатела Эспин Вильмас.

Сийлахь — боккхача теоретикаш К. Марксе В. И. Ленина дуккхаза белгалбаьхаб социальни революцешкара кхалнаьха Iалашмате боккха лоархIам. Кхалнаха дакъа ца лоацаш, яхал цар, моллагIа революце а толен бакха йиш яц.

Тха мехка исторе кIеанта яь кубински кхалнаьха турпалча гIулакхех, деналах, доазув доацаш даьхенна тешаме хиларах дувцаш йола къьхта оагIонаш. Цар майена цахаца цхьана лораденна шоай лаьтта испански колонизаторех. 1869 шера мукъалдовлара тIом хиннача хана герз бе а доаллаш лийтар Испанеца дукхьала. Мехка доал деш диктаторски режимаш хиннача хана хьинаре дакъа лоацар мискала, бокъо йоацаро, репрессешта дукхьалйоача къовсаме.

Диктатора Батиста, хана лаьаккха а къайлагIара организаци яцар мехка кхалнах юкъе боацаш. Шоай доаккхача хьинарцеи турпала гIулакхашцеи цар кIезига гIо лацар Кубе революционни ниний болх вIаштIехьбаккхара. Царех дуккханеша майра шоай сидаш дIаделар Повстанчески арме мугIарашка.

Буржуазни общество практически дIаьхаяр кубинкашкара еррига социальни бокъонаш. 70 эзар кхалсаг яр бе болх ца кораболгIаш. бIаьи эзараш бар йоазув Iомалаза, 80 процент болча кхалнаьха торонаш яцар бальнише бераш дe.

1959 шерарча революце цIенйина дIаьхар кубински кхалсага сий доаллаш цуо боккъонаш йоасшин хиннa гIулакхаш. Боккъонца долатдар а хинна дIаэттар цо аггара чIоагIа сатийсараш — берий тешшаме кхоаие хилар, къахьегарех ле шаре бокъо, политически а социальни а дахкье вахаре маIана чаханийсе боккъонаш хилар. Кхалнах баьхкаб фабрикашка, заводашка, школешка, университетешка, паччахьалкхен учрежденешка. ХIаьта мехка кхерам тIаьтта, контрреволюционерий бахлаш Плайя - Херон дIалаца оннача хана, герз бе а доаллаш интервентий атакашта духьал а латташ, социалистически коталомаш лорасш хилар уж.

Мехка общественни вахаре дакъа лацара йола керда торонаш хьаьлаьнний кубински кхалнаха хьалхешка.

Оаха дийла а къоабалдьа кхалнаха паччахьалкхена политически доал деча дакъа лацар, цуьнах хьахулйрашь алсам а доахаш. Иштта, къаман ассамблея депутатех 22 процентий мехка лаккерча законаш ираличача органа — Паччахьалкхен совета членех 16 процент кхалнах ба. Уждал кхалнах ба Куба Коммунистически парте членаш болаш, къонача коммунистий Союза мугIарашкa чубоагIарех 60 процент соагIа ба уж. Цул совгIа кхалнаха хьинаре дакъа лоац профсоюзий, общественни, студентий организацой балха юкъе. Царех дуккхабараш кулгалдерa балхаш тIа ба.

Шеко йоацаш да йоргIатон тIайрах тIа керда вахар хьадеча кубински кхалнаьха лоархIам Iалашмате боккха хилар. Из общество кхалсага моттиг чIоагIъеш йолча революце лоархIаме чIа котамонех цаI я.

(АПН).

ПРОВОКАТОРАШИ ВIАШКАКХЕХКАРАШИ

Дагадоха йиш йолаш а дерий хьогI Нарите керда японски дунен халкъашта юкъера аэропорт хьаелларах моттигерча прессан общественносте шеррача гIоазарашен меттел, правительствое а парламенте а юкаш, йоккха политически скандал хургьа аьнна.

«Аьрдехьарбарий» дуккхача выступлениеша, полицецарча доаиапа, лоэлбаьца наха, аэропорт хьаелланга дукхаза тIехьадахаро — цу дерригие йоахар скандал хила кийчлуш а я, из йолаиларa бахьан мара яцаш хIама а дац. Цу тайпара дола бахьаш хилар Нарите аэропорт хьаелларах йолча аргIанарча официальни решенех. Хьаелла ди 30 марта дар.

26 марта, кIирандийнахьа, аьрдехьарча экстремистийн полицин аргIанара столкновени хиннача хана, болата турбаш жIоанаш бе а йоахкаш ваьла ялх баьрено, алхаьттлагIча этаже тIарча аэродроме диспетчерски служба а кхьача, самолет гIоттаран Iохарен операцешта регулироване йолa лоархIаме оборудовани йохаьй. Масехи сахьат дийзар полицена цига порядок оттае а бехкебараш лоаца а. Хетаргахьарча сведенех, даь зе 100 миллион иена мехьа ду.

Хулиганаш дийцоб, царна йоагIаш йола каказни ергьа. Цуига диллача, конфликт дIаьжна дархIи сзаш яр. Амма из ишта дац! «Экстремистий атака, — аьлар японски премьер-министро, — дувцилга а йоацаш духьал закон, бокъон порядок, демократи ца ларкIар да». Цу лоамашта вIалла дага а йоаце йола рекшн хилар мехка доалдеча гIоадарий оагIорахара.

Скандал хиннa цхьа ди доаллашехьa министрий кабинета засела решени йир «радикалий» хьакъохьара хIапзара законодательство юхаоттадере гIулах такха доладоала ьаьна. Уж планаш кхоачашхилча, доазиш долча хьалашка цар ирагIбола оагIув шоай вахара бокъонаш бахьан къовсаш доаттабеш долча прогрессивни низашта духьалберзабеь хургбар. Кхьметтол эггара йоккхагIола буржуазни газеташ а лоархIадензар из правительстви программа хьаллаце.

Цу дерригие дIадийхар дуккхача моттигерчи обоаревате[illegible] хIама ультралеви болды оьлаш яр? Японе хIанз ши бIаь гаргга левацки группа я, 30 эзар совгIа сиг чу а воагIаш. Ерригней хIана иц аьнна тIема ярий хьисапера подразделенеш а цар, гера долаш бе.

Нарите лелаш йолча левацки организацей тайп - тайпарча моттигашка 30 гаргга опорни пункт я. Уж пункташ дика кийчъяь я, телефонаш чу а латташ йола шоай складаш а йолаш. Экстремисташка хиннай аэропорта чуйоагIача коммуникационни туннелей схемаш (полицега йоацаш хиннай уж), цигга гIолла баьхкаб уж вышка чу.

Диспетчерски вышка дIалоацаш хиннача гIулакхаша хьахьокхар цхьан центро тIахьожам а лоаттабеш деш хIама из долга. Нападени еча хана тIалатарашa кхетамца еш хиннача манераша а тешал дора пуйна. Полице низаш цхьана хургдоацеш дIа — юха доаржаде а, ударни группана диспетчерски вышка тIаьбла моттигаш къовла новкъостал де а гIерташ, цхьан хана масехх моттиге йора цар выступленеш. ГучIахаттар нападене [illegible].

Цу дерригех а еза вывод цаI я: операци боккъонца уйла а еш я яр. Цул совгIа, долиш ла, Наритера операци диспетчерски йоккхаяд совгIа кхи эффект йолаш хиларга дог лоацаш хинна ению а. Дог доахеш бар, «радикалий» татиша обыватель кхераве вIашт тIехьа а дерза, тIаккха хIанз лелаш доаа законаш хувца торо а хургья аьнна.

Зувшбарий теркам тIа ца оттош дисанзар цхьаькха хIама а. Правительства позици «ультралевацкий» элементашта хIамме а духьал йолаш ца хилар. Цхьадолча газетийа аьлар правительства позици уж хьалхьебеш» хиннай аьнна.

Геттара кадай хьалъийцар керте латтача партеша Нарите хинна инцидент, цунах шоай чурчаполитически къовсаме пайда эцара. Масала, губернатор юхахаржара кампани ярпаш латтача Киото яхача префектуре, либерал - демократаша, харжархой кхерабе лаьрхIа, экстремистски вылазка даькъера бехк коммунисташ а юкъеболаш долча демократически низашта дIатIабиллаб. ХIаьта из да коммунисташа хIапзара аьрдехьарабарий вылазка эггара хьалхарчарца цхьана японски вахара юкъера цiий оьлаица дIадаккха дезаш дола во низаш да аьнна дIакхайкадаь поллашехьа.

«Оаха дIато хьорга къовсаш [illegible]

Токио.

К. ДЕРИБАС,
АПН собственни корр.

ВЬЕТНАМ. Укх бIаьстин денош социалистически Вьетнама кхашка хаст-каста чу тракторащ. Юртбоахама техника тешшаме дIалаьцай хьалха гамажашен кулг-карем деш хиннача дхашкарча балхий моттиг.

ХIанз республика кооперативайи госхозийн кхашка болх беш эзараш трактораш я. Царна юкъе я «Лотос» яха дуга дIадувча кхашка лелаеш цIе йина хилар хьахьекха йола даймехка эггара хьалхара трактор. КIезига яц укхаза СССР-ен социалистически кхьча мехкийи маркаех йола машинаш а.

Еррига а лаьрхIача СРВ тракторий парка мощность бIаьш эзараш говра кяз болаш я.

СУРТА ТIА: кхашкара техника.

ВИА—ТАСС сурт.

ХЬАХУЛАШ ЛАТТ ГОРОД

Соахка ноябрь бетта вай мехка карта тIа яьлар Карельски АССР-ра керда административни единица — болхлой поселок Костомушка. Укхаза дьолъеш латт горно-обогатительни комбинат — цхьаккха хьалъеш йола советско-финнски гIишлоя объект.

ХIанз чуйина болхаш деш латт укхаза. ХьатIабенаб машенийкь, хьайийлай дьшка руда доалла моттиг. Юхxe хьалъеш латт водоводни сооружени. Йохтаеше дIаоттаеш латт электрооборудовани. Хьалъеш латт руда атарак обогашени ярай йола корпуса.

Дукха ха йоацаш «Финн-строй» гIишлоихоша лара аллай хургйолча городе наха чуIе хьалдеча бархI цIенна. ХIанз этажаш хьалъеш а коммуникацеш йохаш а латт. Кийчъяй торговни культурни центраш а йолаш хургйола керттера улица юлла моттиг. Костомушках город е дархI 1982 шера.

Контоккиярв яхача хи йисте гIолла Iойиллай массахх улица. ХIанз гIишлонхой, геологаш, транспорта болхлой, инженераш чубаха цIенош дахчаш коттеджаш я. Бакъда хIаьта а спортивни зал а йолаш школа, культура ЦIа, тикаш, кафо я укхаза.

Костомушке соахка эггара хьалха хилар халкъа депутатий поселкови Совете хоржамаш. Совета исполкома председатела Вигуя Николая йоах:

— Тха Совете хержах 25 халкъа депутат, царех 16 болхло ва, вожаш-инженераш, гIулакхера нах, хьехархой, культура болхлой ба. Хьалхарча хоржамашка дакъа лоацаш хилар 700 харжархо. Поселок сихха легIайоагIа, цулуш чоалхане дешаш къестаде дезаш хул тхо, царех керттера дараш да наха чуIе цIенош, культурно-бытовой учреждениеш хьалар, [illegible]

ГОРБАТОВ Виктор.
(АПН).

ОАХА ДОШ ЛУ

Вознесенскерча газ чакхйоахаза завода коллектива комсомольцашта, берригача къонача болхлошта доккха цIей дар Ленински комсомола XVIII съезда болх дIаболабаь ди. Цунга кийчлуш дуккха дика гIулакхаш каргIдаьлар завода комсомольцашта. Еррига комсомольско-кагирхой сменишка хакал хьалха цу дезача дента кхоачашдаьд укх шера биъ бетта балха декхараш. Планал совгIа Даьхена дIаденнад бIаьш тонн газах даьккха бензин, эзараш кубически метраш цIенаьнь гIа. Хьалха сменаш мара ца хиннача, хIанз комсомольско-кагирхой бригадаш вIашагIъехкай заводе.

Берригача советски кагирхой а санна къонача газ чакхйоахарий хьаьстта чIоагIа деган Изадаьхад, къахьегама хьинар лакхдаьд КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста Л. И. Брежнева комсомола съезде даьча къамаьло.

Советски кагирхошта каргIдаьннача гIулакхий парте лакха мах баро кхы а хьинаргIа къахьега, парте хьалхашка оттадаь керда доккхий декхараш дизза кхоачашде хIара къонача болхлочуи дог урaоттаду Леонид Ильича съезде даьча къамаьло. Оаха тхоай хьинар кхо ца деш кхы а хьинаргIа къахьега дош лу партена.

А. УЗИЕВ,
Вознесенски газ чакхйоахача завода ВЛКСМ комитета секретарь, РММ слесарь.

ТИКА-ШКОЛА

Йоккхача сага вахча оаш йоалл тика чу латта цхьа къоний йоI. Из а Грозне шоллагIча микрорайоне горпищеторга № 46 йолча кхачан продукташ йоккхача тика чу продавеца балха говзал Iомаеш йола Хамзатова Элла.

Цо фу ху хьожаш латтача цу тика йоккхагIйолча продавеца Оганова Роза Рубеновнас йоаь цу йоIага, иниса гIулакх дир Iа цу йоккхача сага, иштта бе беза болх.

ХIанз цу тика чу торговле болх бе Iомалуш 6 комсомолка я. Ши бутт баьча шоаш болх бергболаш Iомалургба уж. Къона болхлой Iомабеш ба дуккхача шерашка торговле болх баь цу тика директор вола Арсамаков Султан, йоккхагIбола продавецаш Хачатрян Елизавета Арамовна, Оганова Роза Рубеновна, Махно Лилия Алексеевна.

ВоркI-бархI шу да из тика цига хьайийлла. Цу хана деш иттеш керда продавецаш Iомабаьб цига. къаьстта укх тIехьарча кхаь-диъ шера.

Цу лаьккхьа цIи яьхача торговле болхлоша уж Iомабу тераз иниса оаргдолаш, хIама яца венача сагана задий гIулакх доагIаш, культурни хургболаш, эзархошта милагIа продукташ дукхагIа эа ховргдолаш, цIена, хьажа-ла къахьегаргдолаш. Цига Iомабенна хIанз города тикашка болх беш дукха кхалнах ба. Царех я Бекова Роза, Диккаева Тамила, Исраилова Роза, кхыбараш, хIаьта цига Iомаенна Тасуева Зина хIанз № 99 йолча тика заведующа я. Иштта ше Iомаеннача цу тика чу йоккхагIйола продавец а йолаш болх беш а гIагIаь йоI Баталова Роза.

Балха говзал Iомаяраl совгIа, цу тика чу боккха политически кхетам а лу шоаш Iомабеча мехкараштa. Масала, Баталова Роза общественни вахара юкъе доккха дакъа лоацаш саг я. Из а Грозненски горсовета депутат.

Шоай тика чу Iомабеча мехкараштa юкъе боккха кхетама болх бу цу тика комсомольски организаце секретара Гадаева Зурас. Из ше коммунистически къахьегама ударник я.

Цу дерригаел совгIа, къоначa болхлоштa боккха кхетам луш хIама да тика коллективо хадданза товарооборота план кхоачаш а тIехкхоачаш а яра тIехьа лоаттабеш бола къовсами социалистически яхьи. Укх тIехьарча кхаь-диъ шера из тика цIаккха а йисанц план кхоачаш ца еш. Цо хана хьалха кхоачашийяр дIадахача юбилейни шера план. Заданех тIех 6—8 эзар сома мах бола продукташ ехкар. Болх дика барах, цунна елар горпищеторга карара кара тела ЦIе байрахх ахчан премии.

Дика дIадолаелаьд цу коллективо пятилетка кхоалагIа шу а. Хьалхарча квартала план 102,9 процент кхоачашйир, вошта аьча 282 эзар сома мах бе задани йолаш 290,2 эзар сома махьа продукташ ехкар.

Коммунистически къахьегама ударникаша Шахарова Александра Минасовнас, Хачатрян Елизавета Арамовнас, Гудаева Нинас, Хаджиева Яхас, кхычар шоаш беча цIенача балхаца, эзархошта задел долаш хиларца боккха кхетам а хьехам а бу шоай тика чу Iомалуча къоначa болхлошта. Цар къовсам лоаттабу коммунистически къахьегама коллектива цIи хийхара тIехьа.

ЧIоагIа раьза бе тикане гонахьа баха нах шоай тика чу мах беш болча болхлошта. Шоашта задий гIулакх дарах царна бархал кхайкадеш хаьу эзархоша Х. К. Шуроева, М. В. Юрова, И. П. Вашинас, Н. П. Гуловас кхычар.

Ю. ЮСУПОВ.

ДЕГА БЕЗАМ — БЕРАШТА

Хьехархой болх атта боацаьта массане а кхетадеш да. ХIаьта меттаза а къора а дола берашъ Iомаде дезилта кхы а халагIа долга дувцa дезаш а дац. Цу бераштa хьехаш бола хьехархой хила беза Iалашмате доккхо сабар, хьинар долаш, дог цIена нах.

Ишта саг я республикански къоpача берий школа хьехархо Галаев Мухтара Фатима. Кастта кит шу доал цо цу школе болх бу. Вехкъдар аьлча, Iалашмате хила дар Фатимана эггара хьалхара балха шераш. Хийла дег чу йостар буларгбий-хьогI сота цу берашца болх иха уйлеш. Урокаш йистеяьнначул тIехьагIа уж бераш Iохайеша дагIаш, шоайла уж ловзаш лелача хана, хийла царна юстара яьле царга хьожаш, цар оамалаш Iомае гIерташ ха йоаккхар цо. Из ха дIаяхай, хIанз дика опыт йолаш, цу бераштa дукха езаш, ший коллегаша хьехархоша лоархIаш йола болхло я Фатима.

Эггара хьалха ше балха енача хана, дуккхача хIамаех ше [illegible]

серча дешархочо Тавзиева Марета шийга денача латтара жоп а луш шаьрача меттаца къамаьл ду:

— Сона Iалашмате чIоагIа еза тхоай школа, сай класс, тхоай хьехархо Мухтара Фатима, — йоах цо. — Цунца экскурсе, цирке ух тхо. Школьни беша цхьана болх бу раха. Тхона эшаш дола новкъостал ду цо, — яхеш. Фатимана эггара боккхагIа бола кхаь а совгIат а да из.

Шийна ховр, ший балха опыт тIехь гIабаьккача къоначa хьехархошта дIалуш, цхьан хана шийна ца ховш, ше юхаувзалуш хинна гIулакхаш дика кхетабеш цу къоначa хьехархошта довзийта дагахьа йолаш дукха дувц Фатимас царга.

— Аз болх бу дукха ха яц, — йоах къонача воспитатела Ганиева Зинас, — бакъда Фатимас дуккхача хIамаех дIакхетаьй со. Тхона, къонача хьехархошта, цу тхоай балхах сихагIа а дикагIа а тхо кхетийта гIерташ чIоагIа гIоновкъостал ду. Цу гIулакха оаха цунна дег тIара доккха баркал оал.

[illegible]

М. ГАДАЕВ,
воспитатель.

«ЛУКОШКО» ЯХА КОНКУРС

Из-шIе йолеш я вай республике пионерски а комсомольски а организацешта юкъе тайп-тайпара дарбан баьцовгIаш гулъе а уж промкоопераце дIаяла а аьнна кхайкаяь конкурс.

Эрий аренашка, хьуи чIожашка, дукъашка гIолла лел дешархой дарбан баьцаш, хьандиргаш гулъеш.

Хьисап дaь ца Iеш, кхетам балара, дика оамалаш Iомаяра лоархIаме гIулакх да из. ДикагIа а кIоаргагIа а довзийт цо къоначa тIехьенна Iалам. Цудухьа хьехархоша, пионераша, комсомольцаша хьахула пайда дика кхета а беш дIахьу из конкурс.

Укх тIехьарча шерашка конкурсе хьалхара моттигаш йоацаш, лауреаташ болаш хьабоагIа Ильиновская яхача станица бархI шерарча школа дешархой «Лоазан фо», «Светлячок» яхача пионерий лагерашка «Эдоlаш хул бераш.

1976 шера Ильиновскерча дешархоша дIаделар 794 килограмм ландыш яхача зизай докъадаь гIа. ХIаьта, соахка — 3332 килограмм баьцовгIаш. Вай республике дикагIа дола хьокхамаш да уж.

«Лукошко» яха конкурс дIахьо хьош я. Теша дог доагIа укх шера цу конкурсе дакъа лоацараш дукхагIа хургхиларах.

А. ШАМСУТДИНОВ.

Газета аргIанара номер аргъя 5-ча мая.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

[illegible]

РАДИО

2 МАЙ.

[illegible]

...8.35 — Хоамаш. 8.55 — «БIаьстенара оазаш» яха музыкальни композици. (гIалгIай меттала). 9.15 — Вай дегтагIий моарашахь. 9.30 — «Къона вай замано» (гIалгIай меттала). 17.00 — «Хахкара бохаргIа». Концерт. 17.30 — Сайрийнара концерий программа (нохчий меттала).

3 МАЙ.

7.10 — Республикански газетий обзор. 7.25 — Ахарам. 8.25 — Хоамаш. 8.30 — «Юртара Iуйре». Гергача истола гонахьа — зов тIаьра оалазараш лелаедераш. 9.15 — «Ленински теоретически тIехьале». Беседа. 9.30 — «Общество а закон». 9.45 — «Бойхха тешам». ВЛКСМ XVIII съезда делегатах В. Шикарена йола радиоочерк (нохчий меттала). 10.15 — «Хьона да, Даьхе, саьзечун дог» (нохчий меттала). 18.00 — Сийлени коталомий денош. 18.15 — «Хьона да, Даьхе...

4 МАЙ.

6.30 — «Хьомсарча хаоттал борпат». Радиоуниар (гIалгIай меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ахарам. 7.10 — Республикански газетий обзор. 7.25 — Ахарам. 8.25 — «Саг, автомобиль, никъ». (нохчий меттала). 8.40 — «Шоана, кхалнах» яха радиожурнал (нохчий меттала). 9.15 — «Селаlад». 9.45 — КПСС Центральни Комитета декабрьски Пленума сонамашт декхарий ну. «Продукце дикала техкам бара — хадданза теркам». Передача (гIалгIай меттала). 17.00 — «Нохч - ГIалгIайчен спортивни вахар». 17.30 — «Махлаоний трибуна». Кенайозон Дения йола беседа (гIалгIай меттала). 17.45 — «Энергетиний балха денош». Малхбоален электросеташкара передача (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш. (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

Хаоттам

Май беттара хаоттам

Юкъера лаьрхIача май беттара температура 14 градусагара 17 градусага кхоачаш йIайха йолаш хул, хIаьта эггара тIех йолча хана 37 — 38 градус йIовхал йолаш, кIезигагIа йолча хана 1 — 2 градусага кхоачаш шелал йолаш хул. Йовчан хул 50—60 мм кхоачаш, хIаьта къулбеткъи районашка — 100 мм а кхы дукхагIа а хул.

Укх шера май бетта хувцалуш моржаш а йолаш, [illegible] догIа а делхаш, лоамашка юхе техк а дохкаш хила тарлу. [illegible] бийсанеш дохк долаш хила тарлу. Бетта делхаргзола догIа 35 — 50 мм, лоамашта юхе 50 — 80 мм, юкъера лаьрхIача бетта хургйола фецара температура норманга гIорттан хила тарлу. Хьалхарча декадера температура бийсане 3 — 8 градусагара 9 — 12 градусага кхачаш, деноша 14 — 20 градусагара 21 — 25 градусага кхачашвей хувцалуш йIовхал йолаш хила тарлу. Кхыча хана бийсана — 5 — 15, шоллагIча декада цхьадолча денойшка 5 — 7 градус йолаш, дийнахьа 20 — 25 градус йолаш, кхоалагIча декаде 28 — 32 градус йолаш йовхал хила тарлу.

Доазол дехьара калейдоскоп

КВАЛИФИКАЦИ ХИЯЦАН

Американски баскетболистага Клиффорд Рейга сийле кхаьчар кIеззигача хана хирург хила. Из хилар металлически хIама йиача дельфина зарба деча 114 сантиметр дIаьха кулгаш долча цунга дулургаар дергдолаш кхы саг ца хилар бахьан долаш. Ветеринарий кулгаш сов доаца хилараx. кхы цIе хIама долаш хилавзар уж. бIеха лажаш йолча дельфина гийга чура сов хинна хIама кала а доацаш хьаькха дIаьха кулгаш дола Рея воалавар мара.

(АПН).

«КОМПАНЬОНАША» IЕХАВАЬВ...

Цуя преосвященство Англе, Норфолк графстверча Кинге — Линн яхача моттиге лагIача Кьайле хинначa Маргарита килиза викарий Джоффри Люиг юккьаиц раьза волаш вар. XII бIаьшере хьаьлача цу гIишлошa тIера тургалаш дада мотт дIалацача кхоккарчий Iуло пайда бора цунна. Дуккхача шерашка «дошо догIа» дар кхокахрчий цIенон хьисапе «дикача сага» тIаделхаш. Малхарча священнико хьагулйий гале чу а еллe йохкар из удобрени. Цхьабакъда дукха ца говш пайда луча бизнесах тIайгIа хилар. Священникал-бизнесменал хьинар долашагIа хиннад кхоккарчий оалхазарий цIенош тоинашa къайлахаьккхийа киназа. Из хьадо дуккхача ленова догIа дийлхача, хий дIауха сангараш хьалийзар бахьан долаш. ТIадаьннача хиво 40 эзар фунт стерлинигий маьха зедаьд киназа. ХIанз цу тешам боацача «компаньонех» къаста гIерташ хьуаь «дика саг».

(АПН).

ГIОЖА ОАМАЛАШ ЙОЛА ШОФЕРАШ

Венесуэле машинаш лехкара бокъонаш яхара лаьрхIа йолча психологически тIахьажарах а чакхвала веза. Нагахьа сайна лора-психолога хургйола шофер гIожа оамал йолаш хилар гучадоале цунна бокъонаш бIаргагургъяц. Из Iаьдал оттадаьд статистически даннеш кхачачул тIехьагIа: хIара кхо сахьат массаза доал автомобильни катастрофе цхьацца венесуэлец ма, из хул, цунна тIарча лелама агIаз а ухаш, дуккхабараш шоаш аьхкъа боккъонаш телхае болалуш хиларах.

(АПН).

Нохч-ГIалгIай АССР журналистий союза правлени «Сердало» газета редакце коллективех ГIоагIа хала а хеташ кодам бу редакце промышленни отдела заведующега В. М. Костоевга цун да КОСТОЕВ Полкий Махьмад кхалхарах.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-06; редактора зам. — 3-39-11; бехктехкама секретара — 3-34-38; партийни вахаран культурин отделан — 3-61-46; промышленности отдела — 3-42-30; юрта бахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 3-74-88; бухгалтере — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-06; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отдела партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-88; бухгалтерия — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарен, ерей, шоаттен деноишка.

СФ05139. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковски, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул Маяковского, 92. Заказ № 3244.